

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

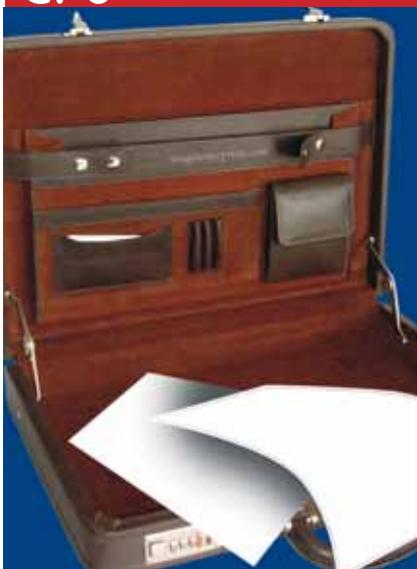
С. 2, 13

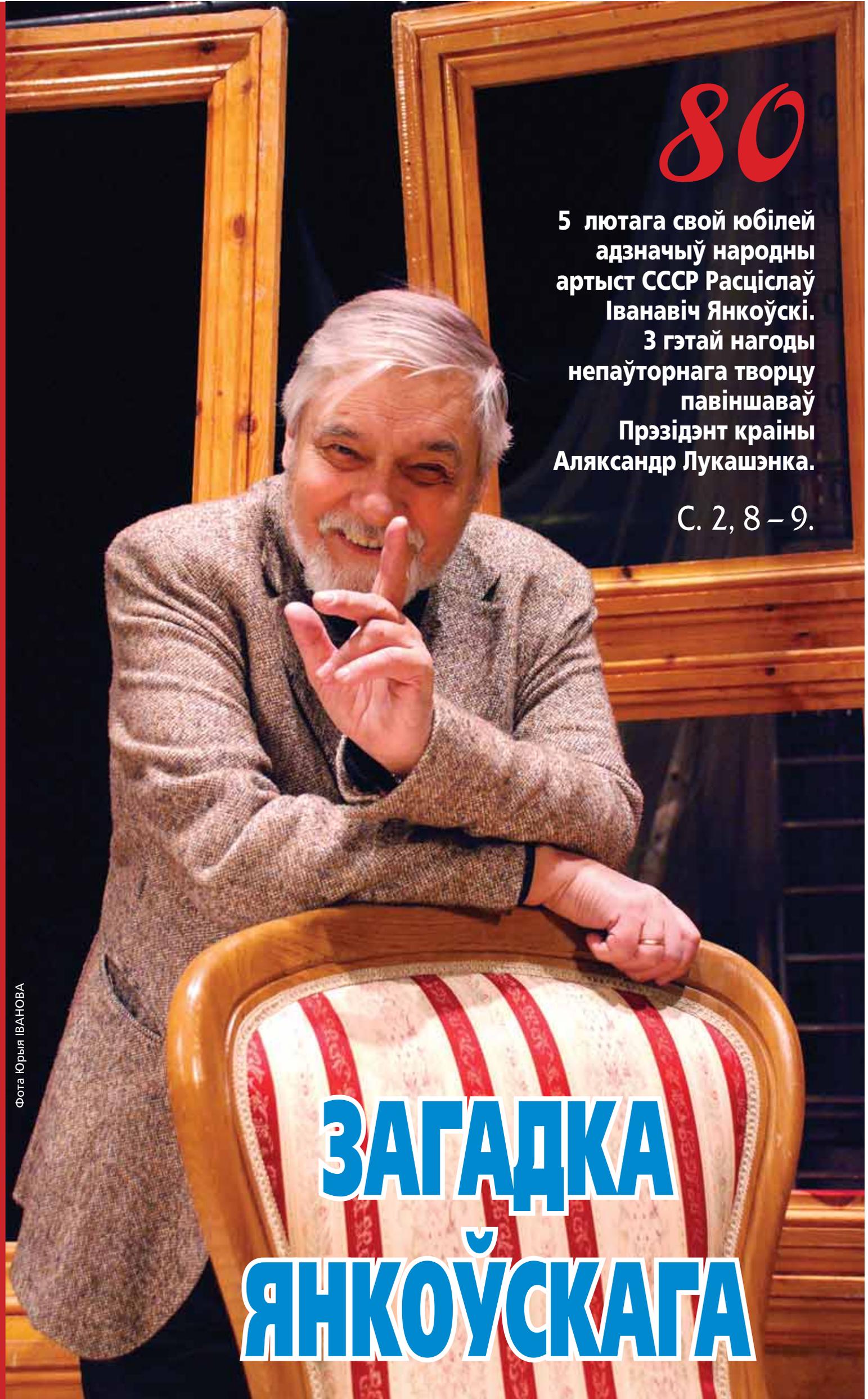
С. 15

С. 6

С. 4

80

5 лютага свой юбілей адзначыў народны артыст СССР Расціслаў Іванавіч Янкоўскі. З гэтай нагоды непаўторнага творцу павіншаваў Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка.

С. 2, 8–9.

Фота Юрыя ІВАНОВА

ЗАГАДКА ЯНКОЎСКАГА

Вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага, народнаму артысту СССР ЯНКОўСКАМУ Р.І.

Дарагі Расціслаў Іванавіч!

Ад усёй душы віншую Вас з 80-годдзем з дня нараджэння.

Гэты юбілей — знакавая падзея для сучаснай культуры. Бо ўсё Ваша жыццё без астатку прысвечана служэнню мастацтву і, у першую чаргу, роднаму тэатру імя Максіма Горкага. За гады плённай працы Вамі сыграны дзесяткі бліскучых роляў, якія сталі мастацкай класікай і заваявалі сэрцы тысяч гледачоў.

Вас з поўным правам можна назваць вядучым майстрам беларускай сцэны, чья творчасць служыць прыкладам рэдкага акцёрскага таленту, найвышэйшага прафесіяналізму, нястомных духоўных пошукаў і вернасці свайму прызначэнню. Мы цнім Вас і як старэйшага ў слаўнай дынастыі Янкоўскіх, якая ўнесла велізарны ўклад у развіццё савецкай, беларускай і рускай культуры.

Нахай і надалей зорка Вашага вялікага таленту ззяе гэтак жа ярка, радуочы ўсіх Вашых адданых прыхільнікаў і шчырых сяброў новымі работамі ў тэатры і кіно.

Жадаю Вам і Вашым блізім доўгіх і шчаслівых гадоў жыцця, моцнага здароўя, натхнення, поспехаў і дабрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь

Александр ЛУКАШЭНКА
5 лютага 2010 года

Вылучаны на атрыманне Дзяржпрэміі

29 студзеня адбылася калегія Міністэрства культуры, дзе разглядаліся кандыдатуры на вылучэнне на Дзяржаўную прэмію Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры 2010 года. Пасля ўсебаковага абмеркавання кандыдатур, прадстаўленых творчымі саюзамі і ўстановамі культуры, былі вылучаны наступныя асобы і творчыя калектывы:

— творчы калектыв Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі ў складзе яго мастацкага кіраўніка, заслужанага дзеяча мастацтваў, рэжысёра **Валерыя Анісенкі**, заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь, актрысы **Таццяны Мархель**, актрысы тэатра **Людмілы Сідаркевіч** — за рэжысуру і высокапрафесійныя акцёрскія якасці пры стварэнні спектакля “Жанчыны Бергмана”;

— творчы калектыв у складзе галоўнага архітэктара УП “Мінскпраект”, першага намесніка старшыні Грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз архітэктараў” **Міхаіла Гаўфельда**, галоўнага архітэктара УП “Творчая майстэрня архітэктара У.М. Крывашеева” **Вячаслава Данілава**, галоўнага архітэктара Мінска, старшыні Камітэта архітэктуры і горадабудаўніцтва Мінгарвыканкама, заслужанага архітэктара Рэспублікі Беларусь **Віктара Нікіціна** — за стварэнне праекта падземнага грамадска-гандлёвага цэнтра “Сталіца” на плошчы Незалежнасці ў Мінску;

— дырэктар — мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага Заслужанага харэаграфічнага ансамбля “Харошкі”, на-

родная артыстка Рэспублікі Беларусь **Валлянціна Гаявая** — за музычна-харэаграфічную праграму “За Беларусь”;

— творчы калектыв у складзе кіраўніка УП “Творчая майстэрня Л.М. Левіна”, заслужанага архітэктара Рэспублікі Беларусь **Леаніда Левіна**, старшага выкладчыка кафедры скульптуры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў **Аляксандра Фінскага**, члена Беларускага саюза архітэктараў **Святланы Катковай** — за стварэнне мемарыяла “Дзесяцям — ахвярам Вялікай Айчыннай вайны” ў г. п. Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці;

— творчы калектыв Аб’яднання падрыхтоўкі тэлепраграм галоўнай дырэкцыі тэлевытворчасці Нацыянальнага дзяржаўнага тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь у складзе карэспандэнта **Алега Лукашэвіча** і рэдактара першай катэгорыі **Аляксандра Аляксеева** — за мастацкі праект “Спадчына Беларусі”;

— дацэнт кафедры графікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў” **Павел Татарнікаў** — за серыю графічных твораў “Брама мінулага”;

— народны артыст СССР і Рэспублікі Беларусь, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага **Расціслаў Янкоўскі** — за сцэнічнае ўвасабленне гістарычна значных роляў у творах нацыянальнай і замежнай класікі;

— галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута мовы і літаратуры імя Я.Коласа і Я.Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, член ГА “Саюз пісьменнікаў Беларусі”, доктар філалагічных навук **Уладзімір Ніламедаў** — за раманы “Уліс з Прускі” і “Расія”.

Аб’явы*

Дворец Рэспублікі

приглашает для работы

в Президентском оркестре Рэспублікі Беларусь артистов эстрадно-симфонического оркестра (скрипка (2 чел.), виолончель (1 чел.)) на период нахождения в отпуске по уходу за ребенком до 3-х лет основных работников;

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей в Президентском оркестре Рэспублікі Беларусь: заведующий музыкальной частью (руководитель артистов-вокалистов солистов), артист эстрадно-симфонического оркестра (контрабас).

Срок подачи заявок и документов — один месяц со дня опубликования объявления по адресу: Октябрьская пл., д. 1, 220030, г. Минск. К заявлению прилагать документы, предусмотренные Инструкцией о порядке проведения конкурса, утвержденной Министерством культуры Рэспублікі Беларусь от 22.01.2009 № 3. Дополнительная информация — по телефонам:

229-90-50, 229-90-08, 229-90-04.

УНП 101361712

Напярэдадні кніжнай выстаўкі

Усіх аматараў літаратуры сустрэне XVII Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш, якая адкрываецца 10 лютага. Тут можна будзе пазнаёміцца з навінкамі і лепшымі кнігамі ўсіх дзяржаўных айчынных і многіх замежных выдавецтваў. Першым стане візіт на кірмаш Туркменістана — як адказ на тое, што Беларусь атрымала высокі статус Ганаровага гасця на IV Міжнароднай кніжнай выстаўцы ў туркменскай сталіцы Ашхабадзе. Насычаную праграму падрыхтуе Пасольства Францыі ў Рэспубліцы Беларусь, бо менавіта гэтая краіна вызначана як Ганаровы гасць гэтымі днямі.

“Наведвальнікаў чакае шмат мерапрыемстваў, сярод якіх — сустрэчы з аўтарамі вядомых кніг, прэзентацыі новых выданняў, “круглыя сталы” з абмеркаваннямі надзённых праблем па розных тэмах, — паведамляе вядучы спецыяліст Упраўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алена Шыцік. — 11 лютага стане Днём бібліятэк, у яго межах адбудзецца “круглы стол” “Электронная кніга: кніга сучаснасці і будучыні”, які ладзяць Міністэрства інфармацыі і Нацыянальная бібліятэка Беларусі. Ён дасць магчымасць узняць пытанні наконт выпуску электронных выданняў, іх распаўсюджвання па бібліятэчных установах. Днём ведаў назвалі 12 лютага, калі будзе прадстаўляцца навучальная літаратура, створаная выдавецкімі цэнтрамі ВНУ і буйнымі выдавецтвамі. У межах кірмашу будзе экспанавацца рукапісная кніга, фотаматэрыялы. Па традыцыі, мінчане і гасці сталіцы пабачаць кнігі, якія сталі лаўрэатамі Нацыянальнага і

Маскоўскага міжнароднага конкурсаў “Мастацтва кнігі” ў мінулым годзе”.

Выдавецтва “Беларусь” падрыхтавала для чытачоў “разыначку”: выдадзенаю некалькі тыдняў таму кнігу “Помнікі сусветнай спадчыны”, у кантэксце якой уваходзяць гісторыка-культурныя і прыродныя каштоўнасці ўсяго свету, што знаходзяцца ў спісе UNESCO. Гэта дапоўненае новымі звесткамі і багата ілюстраванае перавыданне кнігі, што выйшла ў 2001 годзе. Асноўныя турыстычныя аб’екты размакваны па краінах, і ў гэтым спісе Беларусь мае чатыры адмет-

ныя помнікі: Нацыянальны парк “Белавешская пушча”, комплекс “Мірскі замак”, Комплекс Радзівілаў у Нясвіжы, Геадэзічная дуга Струвэ.

Сярод іншага, адбудзецца прэзентацыя новага падарункавага выдання альбомнага фармату “Мінск”, што таксама з’явілася нядаўна. Тут сабраны выявы краявідаў, помнікаў і адметных будынкаў сталіцы. А кніга “Замовы” адлюстравала сабраныя студэнтамі БДПУ традыцыйныя беларускія замовы, што існавалі на мяжы стагоддзяў і бытуюць сёння.

“Беларуская энцыклапедыя” імя П.Броўкі прадманструе наведвальнікам выстаўкі шмат выданняў, прысвечаных гісторыі, краязнаўству, навуцы Беларусі. Днямі выйшаў трэці том энцыклапедыі “Вялікае княства Літоўскае”, вялікая даследчая праца адлюстравана ў выданні “Гісторыя беларускай кнігі. Кніжная культура ВКЛ”. 14 лютага пройдуць прэзентацыі энцыклапедыі “Прырода Беларусі” і “Археалогія Беларусі”. Будзе анансавана рарытэтнае выданне, падрыхтаванае да друку, — “Альбом фамільных партрэтаў князёў Радзівілаў”. Шмат карысных кніг знойдуць на стэндзе выдавецтва школьнікі і студэнты.

За мінулы год “Мастацкая літаратура” выдала 69 кніг, і ўсе яны будуць прадстаўлены гледачам, як адзначыў галоўны рэдактар выдавецтва Віктар Шніп. “Можна будзе пабачыць выданне — гонар не толькі нашай установы, але і ўсёй краіны: “Напалеон Орда. Шлях да Бацькаўшчыны”. Што да навінак, то прадманструем кнігу, якая стане прыступкай да новай серыі “Жыцця знакамітых людзей Беларусі” — “Я хацеў бы спаткацца з Вамі...” пра Максіма Багдановіча. Яе падрыхтавала дырэктар Музея паэта Т.Шэляговіч. Цікавымі для дзяцей будуць “Янкаў вянок” Уладзіміра Ліпскага пра Купалу, “Казкі XXI стагоддзя”. Серыя “Мастакі Беларусі” папоўнілася выданнямі пра Гаўрылу Вашчанку, Уладзіміра Тоўсціка. Магчыма, у гэтым годзе выйдзе кнігі, прысвечаныя Паўлу Масленікаву і Арлену Кашкурэвічу. Перавыданне кнігі пра Уладзіміра Мулявіна рытуецца ў серыі “Беларусь музычная”. У прэзентацыях многіх работ возьмуць удзел аўтары, з якімі можна будзе пазнаёміцца і задаць пытанні.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

ЗАЦВЕРДЖАНА
Распараджэнне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
31.12.2009 № 358рп

РАШЭННЕ Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі

29 кастрычніка 2009 г.
пратакол № 2 г. Мінск

(Працяг. Пачатак у № 4, 5 за 2010 г.)

МАЗЕЙКА Вользе Леанідаўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Брэсцкі дзяржаўны музычны каледж імя Рыгора Шырмы”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

МЯЗГОВУ Кірылу Андрэевічу — навучэнцу дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

МЕЛЬЯЧЭНКУ Аляксандру Іванавічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Магілёўскі дзяржаўны музычны каледж імя М.А. Рымскага-Корсакава”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

МІЛЕР Настасіі Міхайлаўне — навучэнцы дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

МІХАЛКОВАЙ Ганне Аляксандраўне — навучэнцы дзяржаўнай установы адукацыі “Сярэдняя агульнаадукацыйная школа № 50 г. Гомеля”, лаўрэату I прэміі

Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ПАРХОМАВАЙ Ганне Генадзьеўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом I ступені (Беларусь, 2009 год);

ПЕТУХУ Станіславу Генадзьевічу — навучэнцу дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ПІЛІПЕНКУ Паўлу Сяргеевічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ПАЛТАРАКА Алене Мікалаеўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Наваполацкае дзяржаўнае музычнае вучылішча”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

САКУЦЕ Марце Віктараўне — студэнтцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу вы-

Вяртанне ў лічбавым фармаце

5 лютага ў Міністэрстве замежных спраў Рэспублікі Беларусь адбыўся брыфінг, прысвечаны супрацоўніцтву нашай краіны з UNESCO па сумесным выкарыстанні культурнай спадчыны. Удзел у мерапрыемстве ўзялі старшыня Нацыянальнай камісіі па правах UNESCO, Пасол па асобых даручэннях МЗС Уладзімір Шчасны і дырэктар Беларускага навукова-даследчага цэнтра электроннай дакументацыі Вячаслаў Насевіч.

Тэмай брыфінгу стала вяртанне культурных каштоўнасцей, якія ў свой час былі вывезены за межы Беларусі. Рэстытуцыя арыгіналаў з бібліятэк і архіваў спыненых магнацкіх родаў Радзівілаў, Сапегаў, Агінскіх практычна немагчымая. Але гэтыя важныя для даследчыкаў адзінкі інфармацыі могуць стаць даступнымі ў выглядзе электронных копіяў.

Віртуальная рэканструкцыя бібліятэкі і архіваў Насвіжскай ардынацыі Радзівілаў ужо была зроблена пры падтрымцы UNESCO. Удзел у гэтым праекце ўзялі спецыялісты з шасці краін, на тэрыторыі якіх знаходзяцца часткі былога нясвіжскага скарбу. У найбліжэйшай будучыні перавыданне ў лічбавым фармаце чакае таксама зборы Сапегаў. Неўзабаве ж на Беларусь вернецца і спынная бібліятэка Храптовічаў. Наш кар.

“Пачуць, зразумець, дапамагчы раскрыцця”

Напярэдадні другога этапу Рэспубліканскага конкурсу “Зорка ўзышла над Беларуссю” (а распачнецца этап, як плануецца, ужо 10 лютага) “К” звярнулася да ўдзельнікаў рэспубліканскага журы. Як вядома, у яго склад увайшлі прафесіяналы, што сталі экспертамі ў кожнай з 12 конкурсных намінацый. Таму меркаванні да сведчаных членаў журы аб далейшай рэалізацыі праекта Міністэрства культуры падаліся рэдкавымі выключна надзённымі.

Вось што, да прыкладу, распавяла старшыня журы ў намінацыі “Размоўны жанр” Ірына КАБАНАВА, загадчык кафедры сцэнічнай мовы і вакалу Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў: — Пад час другога этапу спадзяюся ўбачыць цікавых, таленавітых, разумных, творча разняволеных маладых людзей, якія ўпэўнена валодаюць уменнем падобраным і “разумным” тэкстам. Задача канкурсантаў у нашым жанры —

не столькі расмяшыць гледача, колькі прымусіць яго суперажываць... У выніку папярэдняга адбору ў намінацыі “Размоўны жанр” Гомельскую вобласць прадстаўляе 9 канкурсантаў, Брэсцкую — 24, Віцебскую — 14, Гродзенскую — 6, Міншчыну — 8... Пасля 10 лютага выязджаем у вобласці: трэба адбраць цягам другога этапу не больш за тры чалавекі... Конкурсны праект — цудоўная ідэя. Талентаў у нас шмат, трэба ўмець іх пачуць, зразумець, дапамагчы раскрыццю.

А вось бачанне старшыні журы ў намінацыі “Сучасны танец” Святланы ГУТКОЎСКОЙ, загадчыка кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў:

— Чакаю другі этап з самым пазітыўным настроем. Любы конкурс, а тым больш — рэспубліканскага маштабу, — цудоўная магчымасць для адкрыцця новых маладых талентаў... Чакаю ад канкурсантаў арыгінальных харэаграфічных думак, сапраўдных праў мастацтва... Вельмі баюся пры гэтым, што аб-

авязковая ўмова танцавальнага конкурсу — выкарыстанне нацыянальнай тэматыкі, элементаў харэаграфічнай традыцыйнай спадчыны ў спалучэнні з сучаснасцю — будзе прадстаўлена без дастатковай яркасці. Пагадзіцеся, сучасны танец, выкананы пад старадаўнюю беларускую песню, — асаблівай фантазіі не патрабуе. Таму ўбачыць хачу сапраўдныя адкрыцці.

Павел ІВАНОЎ, прафесар кафедры рэжысуры кіно і тэлебачання Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, з’яўляецца старшынёй журы ў намінацыі “Сацыяльная рэклама”:

— Вельмі цяжка быць арыгінальным у сацыяльнай рэкламе. На адмысловыя ідэі — голад. Таму пад час другога конкурснага этапу вельмі хацелася б заўважыць гэтыя ідэі... Сярод намінантаў — “рэкламчыкаў” — усяго 25 чалавек, самае вялікае прадстаўніцтва — 7 канкурсантаў — з Брэсцчыны... Паколькі рэклама — рэч, якая надта дорага каштуе, конкурсныя праекты будуць прэзентаваны на паперы: сцэнарый, рэжысёрская распрацоўка і раскадроўка... Паўтаруся: чакаю ад канкурсантаў крэатыву.

тычнай пластыкай, вытанчанымі лініямі формы і гарманічнымі колеравымі спалучэннямі. Пасля выстаўкі частка твораў будзе перададзена Рэспубліканскай псіхіятрычнай бальніцы, дому-інтэрнату для дзяцей-інвалідаў, праваслаўнаму Свята-Елізавецінскаму манастыру.

У рамках праекта “Testamentum” экспануецца таксама выстаўка керамікі “Скрыжаванні” лаўрэата Спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Валерыя Калтыгіна.

Ул. інф.

Вайна, Беларусь і нерв песні Высоцкага

Як паведамляе “К” загадчык навукова-экспазіцыйнага аддзела Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Наталля Яцкевіч, 4 лютага адкрылася выстаўка “Все судьбы в единую слиты...”, прысвечаная ваеннай тэме ў творчасці сьлыннага паэта, акцёра і спевака Уладзіміра Высоцкага.

Гэта сумесны праект Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і Маскоўскага дзяржаўнага культурнага цэнтра-музея У.С. Высоцкага “Дом Высоцкага на Таганцы”. Масквічы прадставілі прадметны і аўдыёвізуальны шэраг, мінчанае забяспечылі дызайн выстаўкі і істотна дапоўнілі яе ўласным экспазіцыйным матэрыялам.

Назвай выстаўкі стаў радок з песні Высоцкага “Братские могилы”, што пра-

гучала, як вядома, у мастацкай сцужцы Віктара Турава “Я родом з дзяцінства”, дзе адну з галоўных роляў выканаў Уладзімір Сямёнавіч. Зразумела, Высоцкага з Беларуссю лучылі і творчыя, і сяброўскія стасункі.

Выставачная канцэпцыя не прадугледжвае цэласнага апаведу пра падзеі Вялікай Айчыннай вайны. Яе мэта — даць магчымасць сучасніку далучыцца да творчасці Высоцкага, які здолеў аб’яднаць у песнях і ролях думкі і пачуцці людзей розных пакаленняў і розных лёсаў. У экспазіцыі можна ўбачыць дакументы, вершы ў аўтарскіх і машынапісных тэкстах, відэахроніку, пачуць ваенныя песні Высоцкага, што няспынна гучаць з кружэлак і магнітафонных плёнак.

Адзін з раздзелаў выстаўкі прысвечаны Высоцкаму — акцёру тэатра і кіно. А цэнтральным экспанатам з’яўляецца, безумоўна, гітара Уладзіміра Сямёнавіча.

А.С.

Музей збірае сяброў і іх адмысловыя творы

Вось ужо 15 гадоў Магілёўскі абласны мастацкі музей імя Паўла Масленікава, як паведамляе “К” намеснік дырэктара ўстановы Святлана Строгіна, рэалізуе творчы праект, што гуртуе мастакоў, лёс якіх так або інакш звязаны з Магілёвам і Магілёўскай вобласцю.

Цягам гэтага часу ладзяцца выстаўкі, дзе прэзентуюцца творы ўсіх відаў і жанраў выяўленчага мастацтва. Іх аўтары — з Грод-

на, Віцебска, Мінска, Масквы, Санкт-Пецярбурга, Смаленска, Бранска, а таксама з Аргенціны і Ізраіля. Вынікам гэтага сяброўскага праекта стала музейная калекцыя, якая налічвае сёння больш за 900 твораў.

Цяпер у Магілёўскім абласным мастацкім музеі працуе выстаўка трох гомельскіх мастакоў: Святланы Курашовай (акварэль), Ларысы Зуевай (габелен), Віталія Дзёнісенкі (жывапіс). Святлана Курашова — ураджанка Асіповічаў — прапанавала пазнаёміць магіляўчан з творчасцю сваіх калег-мастакоў. У экспазіцыі — 60 работ, а выстаўка будзе працаваць да 24 лютага.

Ул. інф.

Жыццё ў кераміцы

З 6 лютага ў Мінскай мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” (Палац Рэспублікі) працуе выстаўка дэкаратыўных скульптур маладога кераміста Максіма Калтыгіна пад назвай “Testamentum”.

канаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

СІНЬКЕВІЧУ Дзмітрыю Аляксандравічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ТРАПЛОЎСКАЙ Вользе Анатольеўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Мінскае дзяржаўнае музычнае вучылішча імя М.І. Глінкі”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ТУЖЫКАВАЙ Аляксандры Сяргеўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Магілёўскі дзяржаўны музычны каледж імя М.А. Рымскага-Корсакава”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ЦАЛКО Андрэю Валянцінавічу — студэнту ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

ЦАРЫКОЎСКАМУ Руслану Генадзьевічу — студэнту ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

ЧАРНЫХ Андрэю Аляксандравічу — студэнту ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

ШАХ Наталлі Уладзіміраўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Наваполац-

кае дзяржаўнае музычнае вучылішча”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ШАЛУТКА Кацярыне Аляксееўне — навучэнцы Брэсцкай дзіцячай музычнай школы № 1, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ШЫМАНСКАМУ Віктару Алегавічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Мінскі дзяржаўны каледж мастацтваў”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ШЫРМА Юліяне Валер’еўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Гродзенскі дзяржаўны музычны каледж”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

ШПЕТУ Яўгену Аляксандравічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

ШУМІЛІНУ Канстанціну Сяргеевічу — студэнту ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

ЯРАШЧУК Вользе Віктараўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Гродзенскі дзяржаўны музычны каледж”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год).

(Працяг у бліжэйшых нумарах “К”)

“Вясельны” картэж купалаўцаў

З 26 па 31 студзеня ў расійскай сталіцы праішлі Дні Чэхава, прымеркаваныя да 150-гадовага юбілею занага класіка. Гонар адкрыць іх выпай спектаклю “Вяселле” Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Як неаднаразова пісала “К”, “Вяселле” — гэта сумесны праект, ажыццёлены беларускімі акцёрамі і расійскай пастаноўчай групай на чале з рэжысёрам Уладзімірам Панковым. Яго ініцыятарамі выступілі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі

Купалы, Міжнародны тэатральны фестываль імя А.П. Чэхава, Міжнародная канфедэрацыя тэатральных саюзаў, Міждзяржаўны фонд гуманітарнага супрацоўніцтва краін — удзельніц СНД. У рэпертуары Купалаўскага тэатра “Вяселле” ідзе ўжо цягам года, і вось — першы выезд гэтай пастаноўкі “ў свет”.

Прыемна адзначыць, што ў афішы Дзён Чэхава поруч з беларускімі акцёрамі, якія выступалі на пляцоўцы Майстэрні Пятра Фаменкі, значыліся такія гучныя прэм’ерныя спектаклі, як “Тарарабумбія” рэжысёра Дзмітрыя Крымава Маскоўскага тэатра “Школа драматычнага мастацтва”, “Іванаў” Юрыя Бутусова ў Маскоўскім Мастацкім тэатры імя А.П. Чэхава, “Вішнёвы сад” Марка Захарова ў тэатры “Ленком”, “Тры гады” Сяргея Жэнавача ў Студыі

тэатральнага мастацтва, “Дзядзька Ваня” Андрэя Канчалюскага — у Дзяржаўным акадэмічным тэатры Массавета і Рымаса Тумінаса — у Тэатры імя Яўгенія Вахтангава, “Таёмныя запіскі тайнага саветніка” Міхаіла Левіна ў Маскоўскім тэатры “Эрмітаж”, “Я, Чайка” Акіпа Казанчана Маскоўскага драматычнага тэатра пад кіраўніцтвам Армэна Джыгарханяна, “Донка” Даніэле Фінцы Паска Тэатра Суніл (Швейцарыя).

Практычна аднагалосна маскоўскія крытыкі адзначылі высокі прафесійны і творчы ўзровень беларускіх акцёраў. А нам прыемна, што купалаўскае “Вяселле” ўжо атрымала шэраг запрашэнняў на міжнародныя тэатральныя фестывалі.

Ул. інф.

Юныя побач з прафесіяналамі

18 лютага на сцэне Дзяржаўнага Крамлёўскага палаца ў Маскве ў канцэрце “Карнавал акардэона” выступіць чатыры беларускія музыканты. Гэта саліст Белдзяржфілармоніі, акардэаніст Ігар Квашэвіч, студэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, баяніст Анатоль Таран і дуэт юных навучэнцаў Магілёўскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў, акардэаністак Лізаветы Кейзеравай і Вікторыі Трандафілідзі.

У свае адзінаццаць гадоў шасцікласніца Лізавета мае дыплом I ступені Рэ-

спубліканскага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.Жыновіча (2009-ы), Гран-пры VII Міжнароднага конкурсу “Вясёлы акардэаніст” у Літве (2008-ы). Са старэйшай на год Вікторыя яна грае ў дуэце з пачатковым класаў, за плячымі ў іх калектыву пад куратарствам Мікалая Сеўрукова, старшыні Асацыяцыі баяністаў і акардэаністаў Беларусі, шмат узнагарод. Людміла Мішчанка, дырэктар гімназіі-каледжа мастацтваў, адзначае, што дзяўчаты граюць прафесійна і арыстычна, адрозніваюцца ад іншых арыгінальным іміджам, непаўторнымі касцюмамі.

“Запрашэнне да ўдзелу ў канцэрце мы атрымалі ад народнага артыста Расіі, акардэаніста-віртуоза Валерыя Коўтуна, якога называюць залатым

акардэонам Расіі, — кажа яна. — На сцэне Крамлёўскага палаца адбудзецца яго творчы вечар у суправаджэнні Сімфанічнага аркестра імя С.В. Рахманінава. У ім прымуць удзел шматлікія вядомыя музыканты, лаўрэаты міжнародных конкурсаў. Дзяўчынак акардэаніст заўважыў пад час іх выступлення ў Белдзяржфілармоніі ў Мінску, і гэтак запрашэнне сведчыць пра іх высокі ўзровень. Нам прыемна пабачыць такую высокую ацэнку працы. Будзем спадзявацца на далейшае развіццё сяброўскіх стасункаў”.

Дуэт выканае беларускую песню “Саўка ды Грышка” ў апрацоўцы баяніста Васіля Глубачэнкі і “Парыжскі каскад” Яўгена Догі.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

За ўсё адказвае... рэдактар

— Так, сцэнарыяў, вартых галоўных узнагарод, на конкурсе прадстаўлена не было, — пацвердзіў член журы, рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Рычард Смольскі. — Была прысуджана адна заахвочвальная прэмія — аўтарцы, якая напісала свой сцэнарый паводле класічнага твора Янкі Сіпакова. Вынікі не здзівілі, бо сцэнарная праблема была і з’яўляецца праблемай нумар адзін, і не толькі ў кінематографі, але і ў іншых відах мастацтва, што патрабуюць літаратурнай асновы. І гэта заканамерна, бо таленавітых драматургаў заўсёды нараджаецца куды менш, чым таленавітых паэтаў ці празаікаў, ды і напісаць годную п’есу або сцэнарый, дзе ўлічваліся б усе нюансы няпростых законаў драматургіі, куды складаней. Калі казаць пра Беларусь, то ўся гісторыя нашага мастацтва ХХ стагоддзя ведае толькі двух-трох па-сапраўднаму буйных і паспяхоўных драматургаў, творы якіх можна лічыць выбітнымі. Ліквідаваць “сцэнарны голад” можна толькі калі паставіць сцэнарную працу на сістэмную аснову, у тым ліку — шукаць новыя таленты і планмерна займацца іх адукацыяй. Наша акадэмія абавязкова будзе рыхтаваць сцэнарыстаў на будучым факультэце экраннага мастацтваў, адкрыццё якога плануецца ў бліжэйшым часе.

Сапраўды, нават пры тых параўнальна невялікіх аб’ёмах кінавытворчасці, якія існуюць сёння на “Беларусьфільме”, знайсці годны сцэнарый для далейшых здымак вельмі цяжка. Паказальна, што з вялікай колькасці сцэнарыяў, якія кожны месяц трапляюць у адпаведны аддзел кінастудыі, непасрэдна ў рэжысёрскую распрацоўку ідуць адзінкі. А іх аўтарамі (сааўтарамі) часта выступаюць самі рэжысёры. Тое, што прафесіяналаў сцэнарнай справы ў нас няшмат, пацвярджае і галоўны рэдактар “Беларусьфільма” Наталля Сцяжко:

— Нам вельмі хацелася б, каб на студыі быў якасны “сцэнарны партфель” адзінак на 25, з цалкам падрыхтаванымі да далейшай працы творамі, сярод якіх рэжысёр мог бы знайсці неабходны. Але такога выбару ў нас пакуль няма. Нас пераследуе патак графаманаў, прафесіяналаў зробленых сцэнарыяў — адзінкі. Больш за тое: нават з тымі творамі, што ўяўляюць патэнцыйны інтарэс, трэба часцей за ўсё працаваць далей, даводзіць іх да належнага стану. Справіцца з такой працай могуць толькі вопытныя прафесіяналы рэдактарскай справы. Сцэнарыяў, якія зусім не патрабуюць даводкі, не існуе, аднак гэта мала хто разумее. Рэдактар у нас за сваю працу атрымлівае толькі звычайную заробковую плату, без уліку таго аб’ёму матэрыялу, які ён выпраўляе, фактычна дапісваючы за аўтара.

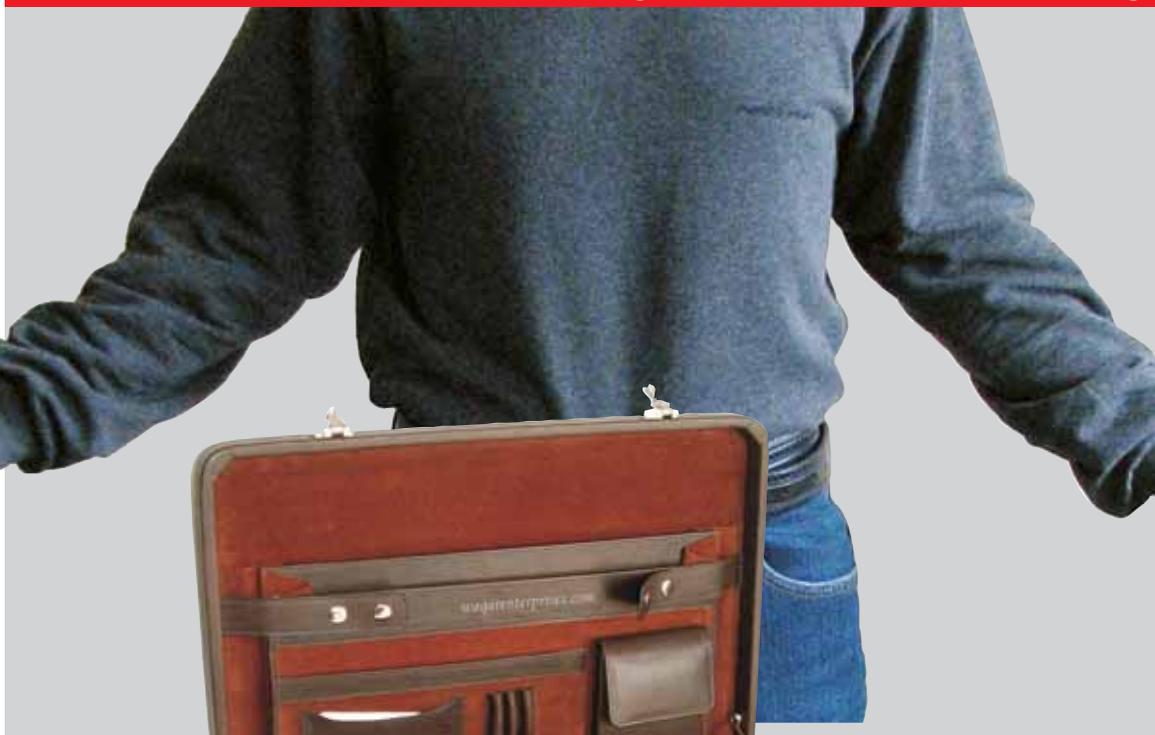
Выконваючы абавязкі дырэктара Дэпартамента па кінематографіі Міністэрства культуры Андрэй Бычкоў упэўнены, што “сцэнарны голад” — не праблема, а звычайная сітуацыя, якая заўсёды мае выйсце. І яно — у зладжанай працы ўсіх, хто займаецца падрыхтоўкай будучых кінапраектаў.

— Некалькі дзён таму я вярнуўся з Масквы, якая лічыцца цэнтрам кінематографіі ўсяго былога СССР, і прадстаўнікі тамтэйшых кінакампаній, у тым ліку самых буйных, скардзіліся на такія ж самыя праблемы з малой колькасцю якасных сцэнарыяў, — раскажаў Андрэй Бычкоў у гутарцы з карэспандэнтам “К”. — Але ў Расіі праца са сцэнарыямі пастаўлена на канвеер, імі займаецца вопытная рэдактура. У нас жа праблема рэдактуры стаіць не менш востра, чым праблема з кінадраматургамі: прафесіяналы падрыхтаваных, добра адукаваных спецыялістаў — адзінкі.

Сведкі першых крокаў кіно свярджалі, што піянеры новага мастацтва запісвалі сюжэты сваіх невялічкіх стужак на накружмаленых манжэтах, якія потым можна было зняць і выкарыстаць у якасці гатовага сцэнарыя. Для кароткіх — на адну-дзве хвіліны — стужак такіх запісаў было дастаткова, а неабходныя нюансы дабаўляліся проста на здымачнай пляцоўцы. З тых часоў сцэнарыі значна павялічыліся ў памерах, але таленавітых аўтараў-кінадраматургаў заўжды не хапае. Наша краіна — не выключэнне. Паспяхоўных сцэнарыстаў, творы якіх былі неаднойчы экранізаваны на “Беларусьфільме” за апошнія гады, няшмат. Сярод іх можна ўгадаць аўтара “Павадыра” і “Масакры” Аляксандра Качана ды аўтара тэлевізійных стужак “Сяброўка Восень”, “Міксер і Елчка”, “Рыфмуецца з каханнем” Юлію Ляшко. Апошнім яскравым прыкладам недахопу новых імёнаў у беларускай кінадраматургіі могуць быць вынікі Адкрытага маладзёжнага конкурсу на стварэнне літаратурнага сцэнарыя мастацкай стужкі, прысвечанай нацыянальнай тэматыцы. Кампетэнтнае журы, куды ўваходзілі прызнаныя прафесіяналы айчыннай кінасферы, вырашыла нікому не прысуджаць тры галоўныя, прадугледжаныя Палажэннем аб конкурсе, прэміі... Конкурс, зразумела, — толькі адзін са шматлікіх спосабаў знайсці якасны сцэнарны матэрыял для будучай стужкі. Тым не менш, яго вынікі — добрая нагода пацікавіцца, якім чынам беларускі кінематограф вырашае вечную праблему “сцэнарнага голаду”, а таксама — дзе знайсці таленавітых драматургаў для будучых пастановак.

Кінапраблема № 1

Калі “сцэнарны голад” не будзе пагражаць беларускаму мастацтву?

Трэба разумець, што ва ўмовах сучаснай кінавытворчасці асоба сцэнарыста ўжо не з’яўляецца галоўнай. Без іншых спецыялістаў, якія займаюцца літаратурнай асновай, цяпер не абыдзецца. А лепш за ўсё, каб кожнай стужкай — ад пачатку да выхаду ў пракат — займаўся прадзюсер, асабіста зацікаўлены ў станоўчым выніку. Тады і сцэнарныя хібы выпраўляліся б задоўга да пачатку здымак.

— Падрыхтоўка прафесіяналаў сцэнарнай справы на новым факультэце будзе мець комплексны падыход, — запэўнівае Рычард Смольскі. — Студэнты сцэнарнага аддзялення адначасова будуць атрымліваць адукацыю кіназнаўцаў, рэдактараў, прадзюсераў. Бо “вузкія” спецыялісты ў кіно сёння маюць куды менш шанцаў на добрае працаўладкаванне.

Наладзіць “сцэнарны канвеер”

Кіраўніцтва і Дэпартамента па кінематографіі, і Акадэміі мастацтваў мае рацыю. Як ні дзіўна гэта гучыць, але аўтару сцэнарыя ў Расіі, як і ў Галівудзе, ды яшчэ ў шмат якіх краінах, не абавязкова рассылать свае творы па студыях і шукаць ахвотных пачытаць яго патэнцыйны “шэдэўр”. Заканамернае развіццё кінарэмарына прывяло да з’яўлення спецыялізаваных сцэнарных агенцтваў, якія і прапануюць драматургічныя творы прадзюсерам-рэжысёрам. Менавіта супрацоўнікі сцэнарных агенцтваў займаюцца рэдагаваннем аўтарскіх сцэнарыяў і “дава-

значэнне мае і магчымасць аўтарскай рэалізацыі. Не трэба забывацца і на тое, што пэўная колькасць сцэнарыяў можа быць рэалізавана толькі на тэрыторыі Беларусі, бо падзеі ў іх адбываюцца з улікам нашых рэалій. Што да ганарараў, якія аўтар атрымлівае за папярэднюю заяўку ці сінopsis, то на “Беларусьфільме” такое раней не практыкавалася: ніхто не можа даць стопрацэнтнай гарантыі аб найвышэйшай якасці будучага поўнага сцэнарыя. Выключэнне пакуль зроблена толькі для двух праектаў, якія будуць здымацца па заказе Міністэрства культуры, — “Каласы пад сярпом тваім” і “Жыццё Купалы”. Тым не менш, мы гатовы працаваць са сцэнарным матэрыялам на любой яго стадыі: і з аднымі заяўкамі, і з сінopsisамі, дзе будучая стужка распісана па эпізодах, і з пашыранымі сінopsisамі, дзе ўжо прысутнічаюць фрагменты дыялогаў. Кіно, як і любое мастацтва, — непрадказальнае. Мы не “падбіраем” сцэнарыі пад пэўныя рэжысёраў ці рэжысёраў — пад сцэнарыі. Практыка сведчыць, што дакладнай “формулы поспеху” ў кіно не існуе.

Спосабаў — шмат, рэцэпту — няма

— Не верце тым рэжысёрам, якія абвінавачваюць у правале сваіх стужак сцэнарыстаў! — эмацыянальна выказваецца легенда беларускай драматургіі Аляксей Дудароў. — Калі яны былі ўпэўнены ў пачатковай нізкай вартасці сцэнарнага матэрыялу, то чаму пачыналі здымкі? Шмат залежыць ад саміх рэжысёраў, асабліва тых, хто заяўляе

аб “новым слове ў кінамастацтве”, а потым дэманструе поўную прафесійную разгубленасць. У кіно трэба “размаўляць” пэўнай кінамовай, якая даўным-даўно вядома і выпрацавана. Але тых, хто валодае майстэрствам яе ўжывання, у нас вельмі мала. І таму так мала новых імёнаў, у тым ліку сярод сцэнарыстаў. Але нават і валоданне спецыфічнай кінамовай — гэта толькі рамяство. Падрыхтаваць жа мастака, а не рамесніка — практычна немагчыма: талент можна толькі адкрыць, але навучыць яму — нельга.

— Творчыя конкурсы, на жаль, паказалі сваю малую эфектыўнасць, — свярджае Наталля Сцяжко. — Асноўную сваю задачу — пошук новых талентаў — яны калі і выконваюць, то ніяк не ўплываюць на якасць саміх сцэнарных работ.

Але як усё-такі вырашыць праблему “сцэнарнага голаду” на Беларусі? Новы факультэт экраннага мастацтваў выпусціць першых уладальнікаў дыпламаў толькі праз некалькі гадоў, ды і гарантыі, што яны здзейсяць нейкі пераварот у становішчы з недахопам якасных сцэнарыяў, няма: па-сапраўднаму гучных імёнаў сярод выхаванцаў некалькіх сцэнарных майстэрняў, якія былі зладжаны цягам апошніх дзесяцігоддзяў у Беларусі дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў, не было.

— Ёсць некалькі спосабаў атрымаць якасны сцэнарый, — сказаў карэспандэнту “К” генеральны

дырэктар РУП “Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” Уладзімір Замяталін. — Па-першае, у якасці першакрынніца можна выкарыстоўваць найлепшыя творы — як беларускай літаратуры, так і сусветнай. Па-другое, сцэнарыст можа атрымліваць для распрацоўкі пэўную тэму, зразумела, актуальную і ўзгодненую паміж заказчыкам — Міністэрствам і вытворцам — кінастудыяй. Трэці варыянт — купіць гатовы сцэнарый за дастойныя грошы. Чацвёрты — звярнуцца ў кінематографічны ВНУ, каб знайсці сярод студэнтаў перспектывных асоб для супрацоўніцтва. Пяты варыянт — пачаць, нарэшце, выпускаць спецыялізаванае выданне, дзе будуць друкавацца як ужо экранізаваныя творы — у якасці прыкладаў, — так і неэкранізаваныя. У Савецкім Саюзе такія выданні друкаваліся і заўсёды мелі вялікі поспех. Лічу, што вялікім крокам да вырашэння праблемы “сцэнарнага голаду”, як і іншых пытанняў айчыннага кіно, стала б адкрыццё Дзяржаўнага прадзюсёрскага цэнтра, які займаўся б не толькі сцэнарыямі, але і маркетынгам, дыстрыб’юцыяй нацыянальных стужак. У Казахстане, напрыклад, такі цэнтр утвораны, што адразу прынесла плён.

* * *

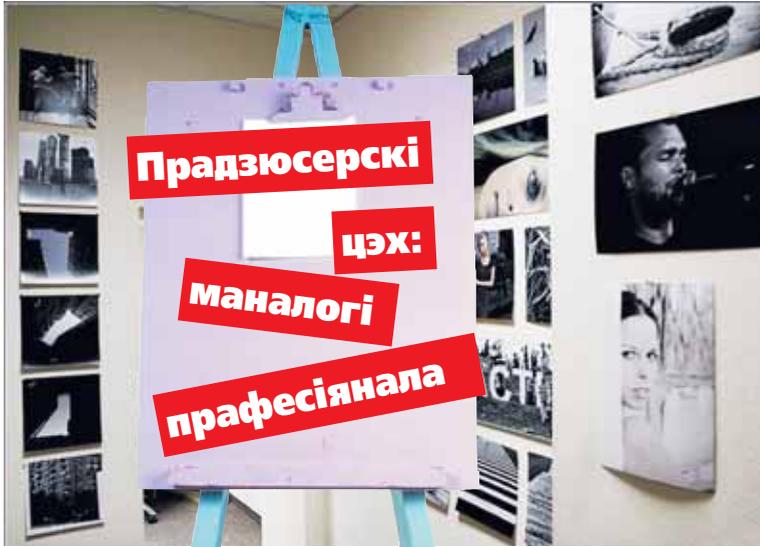
Відавочна, што адзінага рэцэпту таго, як знайсці цікавы сцэнарый, пакуль не існуе. І шматлікія дапаможнікі па сцэнарнай справе, якія выдаюцца і ў ЗША, і ў Еўропе, — таксама не панацыя. Новыя таленты могуць быць адкрыты і ў выніку конкурсаў, і падрыхтаваны па адмысловых вучэбных праграмах. Гарантаваць стабільны поспех можа толькі яўна выражаны талент, але кінатворцы павінны быць упэўнены, што ён будзе падтрыманы.

Антон СІДАРЭНКА

На нядаўнім пасяджэнні выніковай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ізноў узнімалася тэма пошуку дадатковых крыніц фінансавання для правядзення культурных імпрэз. Іншамоўнае слова “фандрайзінг” ужо не здаецца няўцямным варварызмам. Але ў многіх работнікаў культуры яно паранейшаму выклікае адно разгубленасць. Або жаданне ў чарговы раз прыгадаць збітую “аксіёму”: маўляў, няма ў родным краі мецэнатаў... Няма — і ўсё тут!

Афішы і каталогі тых маштабных выставачных праектаў, якія праходзяць у сценах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, могуць развязаць гэты песімізм: апрача мастацкіх твораў, там можна сустрэць і лагатыпы спонсараў.

Загадчык выставачнага аддзела НББ Фёдар ЯСТРАБ мае нямала жыццёвых іпастасяў: ён — і старшыня Міжнароднай гільдыі жывапісцаў, і выкладчык Белдзяржуніверсітэта культуры і мастацтваў, і, што самае для яго галоўнае, — мастак. Спецыялістам у сферы фандрайзінгу яго зрабіла само жыццё, дакладней — прафесія галерыста. Веды ў гэтай галіне былі набыты не ў вучэбнай аўдыторыі, а дзякуючы практычнаму досведу і яго аналізу.

Быць партнёрам у фандрайзінгу, або Як завабіць спонсара?

1 з 20

— У сусветнай практыцы фандрайзінгу ўдалай лічыцца сітуацыя, калі з 20 зваротаў да спонсараў адзін — паспяхова. Паводле ўласнага досведу, магу сказаць, што ў Беларусі гэтая суадноснасць прыкладна тая ж самая. Таму выказанага вамі песімізму не падзяляю.

Але тут варта адзначыць іншае. Сучаснае спонсарства — гэта не мецэнатства. Гэта нармальны партнёрска стасункі. Адпаведна, яны павінны быць узаемавыгоднымі.

Я заўсёды кажу сваім студэнтам: калі ты прыходзіш да патэнцыйнага спонсара з “працягнутай рукой”, дык папроста марнуеш час — і свой, і ягоны. Вы павінны пачаць размову са слоў: “Мы вам прапануем...”. А далей — канкрэтны і дэталізаваны пералік тых выгод, якія бізнес-структура можа атрымаць ад свайго фінансавання ўдзелу ў вашым праекце. Пункт першы: размяшчэнне лагатыпу на афішах і буклетах (у дужках пазначаны наклад). Пункт другі: лагатыпы на расцяжках у горадзе (колькі іх плануецца і дзе). Пункт трэці: размяшчэнне рэкламных аб’ектаў непасрэдна ў галерэйнай прасторы (колькі і дзе). Пункт чацвёрты, пункт дзесяты... І ўсе яны выкладзены на паперы. Трэба мець на ўвазе: з усёй канцэпцыі праекта спонсара можа зацікавіць толькі адзін радок, прычым той, на які вы надта і не спадзяваліся.

Пакет такіх прапаноў не можа быць універсальны: ён патрабуе карэктары і ў залежнасці ад спецыфікі дзейнасці той ці іншай фірмы, яе рэкламнай палітыкі. Перш чым ісці ў офіс на дзелавую размову, трэба даведацца пра свайго патэнцыйнага спонсара літаральна ўсё. Бо толькі тады можна знайсці кропкі судакранання.

Пад час падрыхтоўкі выстаўкі “Вада. Інтэрпрэтацыі” мы задумаліся: каго з бізнесменаў магла б зацікавіць гэтая ідэя? Адказ ляжаў “на паверхні вады”:

тыя фірмы, чья дзейнасць так ці інакш датычыць адной са стыхій. Пастаўшчык водных фільтраў арганічна “ўпісаўся” ў канцэпцыю праекта, і мы атрымалі вельмі сур’ёзную падтрымку. А зараз вось вам задачка: на якіх спонсараў могуць разлічваць арганізатары фотавыстаўкі пад назвай “За вокнамі Мінска”? Няўжо на вытворцаў ёгурту?

Жарты жартамі, але калі вы не знойдзеце тых масткоў, якія злучаць ваш праект са стратэгічным накірункам спонсара, паразумецца вам будзе няпроста. Хаця прамых аналогій тут, натуральна, можа і не быць. Але варта толькі ўключыць фантазію...

Ды ніякая фантазія вам не дапаможа, калі вы распачалі пошук спонсараў за тыдзень да вернісажу. Бо ўсе фінансавыя планы — у тым ліку і на правядзенне рэкламных кампаній — складоўца загадзя. Зразумела, што ваш праект у іх ніякім чынам не ўлічаны.

Вуды трэба закідаць як мага раней. Бо не заўсёды можна прадказаць, якую рыбу ўдасца злавіць.

Не паўтараць лёс гандлёвых агентаў

— Прыходзіць і прасіць грошы “на ўдачу”... Лічу, гэта не толькі непрафесійна, але і папроста нахабна. Такіх просьбаў бізнесмены бачаць у сваіх офісах ці не штодня. І рэакцыя на іх ужо выпрацавана.

Калісьці мы з вамі ўважліва выслухоўвалі прапановы гандлёвых агентаў. Сёння мы кажам ім: “Да пабачэння!”, ледзь толькі яны раскрыюць рот. Бо надакучылі! Каб такі самы лёс не спасцігнуў і менеджэраў у сферы культуры, трэба разумець, што праца са спонсарамі — гэта цэлая тэхналогія, якая ўключае ў сябе таксама і этыкет.

У нас многія ўпэўнены, што “шуканне падыход” да спонсара лепш за ўсё ў неафіцыйнай абстаноўцы. Абмаляю звыклую для родных пенатаў сітуацыю. Ваш сусед за банкетным сталом працягвае візітоўку, дзе пазначана:

“Віцэ-прэзідэнт кампаніі...”. Вы сабе думаеце: гэта мой шанц! І тут жа замест нямушанай свецкай гутаркі пачынаецца “браць быка за рогі”.

Як адрэагуе ваш новы знаёмец? Або перавядзе гутарку ў іншае рэчышча, або знойдзе іншага суразмоўцу. Бо банкет — зусім не тое месца, дзе адбываюцца дзелавыя стасункі, а нахабнае парушэнне “палітэсу” ніхто не вітае. Іншая справа — трохі заінтрыгаваць патэнцыйнага спонсара і дамовіцца на заўтра аб спецыяльнай сустрэчы ў ягоным офісе. Такая тактыка спрацоўвае куды лепей.

Праца са спонсарамі патрабуе дакладнасці і інтэлекту. Тут не трэба паказваць характар — наадварот, неабходна ўлічваць характар твайго візаві. Менеджэр, які займаецца фандрайзінгам, мусіць быць выдатным псіхалагам, адчуваць свайго суразмоўцу, умець размаўляць на яго мове. Хтосьці з нашых бізнесменаў любіць укручваць разумныя слоўцы, хтосьці карыстаецца прастамоўным жаргонам... Вы павінны падтрымаць гутарку ў абодвух выпадках.

Не тупаць нагой у адказ

— Сітуацыі, калі спонсар умешваецца ў творчы працэс, узніклі і будуць узнікаць заўсёды, таму да іх трэба быць гатовым. Лічу, што тэзіс “Хто плаціць, той і замаўляе музыку”, зусім не бяспрэчны. І таму куратар павінен адстойваць сваю пазіцыю, асабліва — у тым выпадку, калі ўмяшальніцтва звонку можа істотна сказіць першасны пасыл праекта, пераўтвараць мастацкую акцыю ў камерцыйную. Гэтага дапускаць нельга. Мастак не павінен “ламаць” сябе, каб дагадзіць заказчыку. Шукаць кампрамісы — іншая справа.

Вось сітуацыя з маёй практыцы галерыста. Мы мелі канкрэтную дамоўленасць са спонсарам: рэкламны аб’ект будзе размешчаны не на

выставачных плошчах, а ў суседнім памяшканні. Але літаральна напярэдадні адкрыцця, калі мантаж ужо быў зроблены, прыехаў генеральны дырэктар фірмы і ледзь не тупнуў нагой: “Хачу, каб у зале, і кропка!”

Мы не сталі “тупаць нагой” у адказ. Пачаліся спакойныя перамовы. Поўнасьцю пераканаць візаві ў тым, што карціны і камерцыйныя лога не вельмі пасуюць адно аднаму, не ўдалося. Але ў выніку ўдалося прыйсці да пэўнага кансенсусу: у зале засталася толькі адна расцяжка, якая не рэзала вока наведвальніка. Гэта я да таго, што выйсце знайсці можна заўсёды. Асабліва калі ўмець аргументавана давадзіць сваю пазіцыю.

былі б вельмі карысныя для работнікаў культуры, якія атрымалі дыпломы яшчэ ў старыя часы...

Як бачыце, фандрайзінг — гэта цэлая навука. Але затое вынікі апраўдваюць патрачаныя намаганні, бо спонсар канкрэтнага праекта можа стаць вашым пастаянным партнёрам. Стварэнне кола такіх партнёраў — гэта сапраўдны поспех і гарантыя стабільнасці.

Але ж партнёры патрабуюць няспынай увагі. Трэба выкарыстоўваць любую нагоду, каб нагадаць ім пра сябе, да прыкладу, не забываць даслаць ім навагоднія паштоўкі і запрашэнні на вернісажы — асабліва тых выставак, якія былі арганізаваны без іх фінансавання ўдзелу.

І яшчэ. Мы, людзі культуры, павінны любіць і шанаваць нашу нацыяна-

Сціплы галерыст = непрафесіянал

— У нас галерыст або наогул менеджэр у сферы культуры мусіць сумішчаць усе аспекты: і творчыя, і арганізацыйныя. У ідэале, буйныя ўстановы культуры павінны мець спецыяльныя аддзелы або хаця б асобныя спецыялістаў, якія прафіляваліся б менавіта на фандрайзінгу. Весці такую працу раз-пораз, час ад часу — не зусім правільна і не эфектыўна. Тут павінны быць сістэма і тэхналогія. І, адпаведна, — кваліфікаваныя кадры.

Для падрыхтоўкі менеджэраў у сферы культуры галоўнае — практыка. Менавіта гэта кажу ўжо на першым сваім занятку ў БДУ культуры і мастацтваў. На шчасце, я маю добрую пляцоўку для правядзення практычных заняткаў. Мае студэнты бяруць самы чыны ўдзел у падрыхтоўцы выставачных праектаў, праходзячы праз усе іх стадыі: выпрацоўку ідэі, пошук спонсараў, стварэнне экспазіцыі, правядзенне прэзентацыі...

Будучыя менеджэры ў сферы культуры павінны засвойваць не столькі тэарэтычныя веды, колькі прыкладныя тэхналогіі. Гэтым спрыяюць адмысловыя трэнінгі, дзелавыя гульні. Адназначна магу сказаць, што іх сістэмы ў беларускіх ВНУ пакуль не распрацаваны, — калі не лічыць захадаў асобных энтузіястаў.

Той структурызаванай сістэмы падрыхтоўкі прадзюсераў у сферы культуры, якая існуе на Захадзе, мы пакуль што не маем. А яна, між іншым, утрымлівае не толькі элітныя бізнес-школы, але і кароткатэрміновыя курсы. Без сумневу, такія курсы (скажам, па тым жа фандрайзінгу)

льню буржуазію. Не толькі з меркантильных меркаванняў — хутэй, з патрыятычных. Беларускія бізнесмены — не якіясьці прыхадні, гэта — нашы землякі. І таму яны заўсёды маюць нацыянальную арыентацыю — можа, нават гэтага не ўсведамляючы.

Не будзем скардзіцца на тое, што гэтых людзей цікавяць адно матэрыяльныя аспекты. Многія багацеі ў адзін цудоўны момант разумеюць: спаталіць душу адно дабрабытам немагчыма. Сур’ёзная культура бізнесу прадугледжвае ўдзел у сацыяльна значных праектах. У нашай краіне многія ўжо пачынаюць гэта ўсведамляць.

І таму трэба даваць людзям бізнесу больш магчымасцей працягваць сябе ў сферы культуры. Але гэта залежыць ужо ад нас...

Пару хвілін таму вы назвалі мяне нясціплым — хай сабе і жартам. Маўляў, чаму гэта мы ў “Нацыянальцы” ладзім не проста “выстаўкі твораў”, а — адмысловыя праекты, кожны з якіх мае арыгінальную канцэпцыю і міжнародны статус (дарэчы, цалкам апраўданы паводле складу ўдзельнікаў)?

А я вам скажу ў адказ: сціплы галерыст — гэта непрафесіянал. Бо ў такім выпадку ён папроста не выканае ўскладзеных на яго задач, не здолее зрабіць творы сваіх сучаснікаў — асабліва тых, якія жывуць у малых гарадах і ў сталіцы зусім невядомыя, — здабыткам максімальна шырокай публікі. Да таго ж, калі канцэпцыя праекта — банальная і нецікавая, пра піар і фандрайзінг можна нават і не пачынаць гутаркі.

Занатаваў Ілля СВІРЫН

Алімпійскі стыль

Менш чым праз тыдзень у канадскім Ванкуверы запаліцца Алімпійскі Агонь. А яшчэ раней, 9 лютага, у алімпійскай вёсцы будзе ўзняты беларускі сцяг. З сёлетнімі Гульнямі звязаны шэраг адметнасцей. У прыватнасці, упершыню цырымонія Адкрыцця пройдзе ў памяшканні, а сам Ванкувер стане самым густанаселеным горадам, з тых, якія калі-небудзь прымалі зімовыя Алімпійскія гульні, а таксама вельмі цёплым: у лютым сярэдняя тэмпература там — амаль пяць градусаў з плюсам.

Для айчыннай дэлегацыі дадатковай адметнасцю стане новая парадная форма, у якой нашы алімпійцы выйдуць на стадыён "Бі-Сі Плэйс" пад час адкрыцця XXI зімовых Гульняў. Упершыню яе стваральнікамі сталі мастакі-мадэльеры атэлье пры Кіраўніцтве справамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Ірына ЕМЯЛЬЯНАВА і Людміла Пашкевіч сумесна з вядучым канструктарам установы Таісай ЗУБАВАЙ.

Ірына Уладзіміраўна і Таіса Канстанцінаўна згадзіліся падзяліцца з карэспандэнтам "К" некаторымі сакрэтамі стыльнай вопраткі нашых алімпійцаў у Ванкуверы.

Ірына Емяльянава.

ючы гэтаму вопратка будзе выглядаць модна, стыльна і годна. Але давялося і пайсці на кампраміс. Упершыню для мужчынскай часткі алімпійскай зборнай былі распрацаваны два варыянты параднай формы: маладзёжны — для спартсменаў і больш класічны — для прадстаўнікоў афіцыйнай дэлегацыі, трэнераў.

Таіса Зуева.

кала. А калі казаць пра індывідуальны падыход, дык літаральна кожны ўдзельнік алімпійскай зборнай праходзіў і праз здыманне мерак і прымерку.

Т.З.:

— Безумоўна, мы ўлічваем іх пажаданні. Маладыя спартсмены заўсёды хочуць выглядаць модна. І наша задача — зрабіць так, каб гэта здзейсніць, каб

Эскізы вопраткі алімпійскай зборнай.

— Ці ўлічваліся індывідуальныя асаблівасці спартсменаў, а таксама іх магчымыя пажаданні?

І.Е.:

— Пэўныя складанасці, звычайна, узнікаюць пад час стварэння калекцыі вопраткі для летніх Алімпійскіх гульняў, дзе ўдзельнічаюць і цяжкаатлеты, і гімнасты, прадстаўнікі вельмі розных спартыўных дысцыплін. На зімовай жа Алімпіядзе большасць спартсменаў — стандартнага целаскладу.

І тым не менш, пасля таго, як калекцыю зацвердзілі, мы, найперш, пацікавіліся ў саміх алімпійцаў наконт сёлетніх дызайнерскіх распрацовак. І магу запэўніць, што ўсім вельмі спадабалася як колеравая гама, так і стылістыка вопраткі. На гэтым этапе ўжо ніякіх рознагалоссяў не ўзні-

ўсё вельмі добра глядзелася. Сёлета аснова алімпійскай вопраткі набліжана да класічнай, але элементы сучаснага стылю абавязкова прысутнічаюць.

І.Е.:

— Сапраўды, прырытэт аддаецца класіцы. Асноўнай тканінай параднай вопраткі для нашай зборнай у гэтым годзе стаў кашмір цёмна-сіняга колеру з вышэйкай ніткай бардовага колеру. Такого ж колеру будзе і кашне.

— Свет моды пастаянна змяняецца, тэндэнцыі саступаюць месца адна адной. А ці ўлічваецца вы вопыт айчынных і замежных дызайнераў?

І.Е.:

— Канешне, тэндэнцыі моды заўсёды ўлічваюцца. Па першае, цёмна-сіні колер — фаварыт у гэтым сезоне. Гэты колер заахвочвае да дыялога, настройвае на пазітыў. Таму нават сумненняў не ўзнікала ў яго выбары. Да таго ж, на маю думку, колер надзвычай пасуе нашаму тэмпераменту.

Т.З.:

— Як і жыццё не стаіць на месцы, так і тут пастаянна трэба ўлічваць новыя формы, прапорцыі, колеравую гама, што патрабуе, у сваю чаргу, і новага канструктыўнага рашэння. Як сказаў нам фрыстайліст Дзмітрый Дашчынскі, "— ваша вопратка з кожным разам робіцца усё лепш і лепш, відаць, няма мяжы дасканаласці".

— Безумоўна, кожны эскіз, а потым яго ўвасабленне — вельмі вялікая і карпатлівая праца. Але якую вопратку ствараць больш складана: мужчынскую альбо жаночую?

І.Е.:

— Тут можна сказаць адназначна: заўсёды найбольш высілкау ідзе на жаночую калекцыю. Для мужчын парадная вопратка распрацоўваецца на аснове класічнага варыянта. Між іншым, сёлета адбылося пэўнае спалучэнне: жаночая шыйная хустачка будзе гэтым разам створана па тыпе мужчынскай.

— Наколькі складана распрацаваць прэзентабельную вопратку, што спалучала б і пэўныя нацыянальныя рысы, і пры гэтым не выходзіла за межы сучасных модных тэндэнцый?

І.Е.:

— Думаецца, нацыянальныя рысы лепш за ўсё падкрэслівае спартыўны касцюм, у прыватнасці, курткі, экіпіроўка. А ў параднай вопратцы маюць значэнне дадатковыя элементы: галштыкі, шалікі, сімволіка і эмблемы на касцюмах. Так, на касцюмах нашых алімпійцаў будзе вельмі годна глядзецца вышыты золатам герб краіны.

— Дызайнеру вопраткі для спартсменаў неабходна быць актыўным балельшчыкам?

І.Е.:

— Канешне, можна быць аб'ектавым да прафесійнай дзейнасці спартсмена, але, калі асабіста ведаеш гэтага чалавека, ствараць для яго вопратку значна прасцей. І, паверце, вельмі хочацца, каб вынік яму спадабаўся. Галоўнае — падыходзіць да працы з душой.

Што да спорту, то асабіста мне з зімовых відаў найбольш падабаецца фрыстайл. Магчыма, у тым ліку і з-за таго, што добра ведаю нашу алімпійскую каманду.

— У Беларусі цяпер даволі холадна. А на якое надвор'е разлічана вопратка нашых алімпійцаў?

І.Е.:

— Нас загадзя папярэдзілі, што адкрыццё Алімпійскіх гульняў будзе праходзіць у закрытым памяшканні, ды і надвор'е ў Ванкуверы значна мякчэйшае за беларускае. Менавіта таму вырашылі стварыць дэмісезонны варыянт, хаця тыя ж шапкі будуць мехавыя, ды і абутак не дасць замерзнуць нашым спартсменам.

— Праца мастака-мадэльера збольшага стала зразумелай. Таіса Канстанцінаўна, а якая галоўная мэта дзейнасці канструктара вопраткі, у тым ліку разлічанай на спартсменаў? У чым крыецца поспех вашай справы?

Т.З.:

— Самая галоўная наша задача — каб думку, закладзеную мастаком, увасобіць якасна, з дакладнасцю да драбніц, бо камфорт і ўтульнасць — вельмі важныя рэчы. Надзвычай шмат залежыць і ад тых людзей, што непасрэдна вырабляюць вопратку. Бо калі гэта рабіць без настрою, без моцнага жадання, каб нашы спартсмены выглядалі на самым высокім узроўні, тады і парадная форма не будзе глядзецца так прыгожа. Важна, каб была гармонія ў кожным вырабе. У той жа час, пошук правільных прапорцый, сучаснасць формы і канструкцыі — гэта ўсё абмяркоўваецца сумесна з мастаком, таму вельмі важна адчуваць і разумець дызайнера, з якім працуеш. Як вынік — канструктар мусіць улічыць пажаданні як мастака, так і спартсмена.

— Вядома, што беларуская форма таксама мае свае "алімпійскія" ўзнагароды: пад час зімовых Гульняў у Нагана яе, разам з французскай і італьянскай, прызналі лепшай. Якія вашы спадзяванні на сёлетні конкурс?

І.Е.:

— Хацелася б, каб і ў гэтым годзе нас адзначылі, бо гэта прэстыж для ўсіх айчынных дызайнераў, а таксама магчымасць выхаду на замежныя рынкі, ды і нагода задумацца над планами на будучыню.

У думках мы ўжо рыхтуемся да летніх Алімпійскіх гульняў у Лондане. А ўжо, хутчэй за ўсё, вясной распачнем і падрыхтоўку. Трэба вырашыць, якія тканіны, колеры выбраць, прасачыць за сусветнымі тэндэнцыямі ў модзе.

Канстанцін АНТАНОВІЧ

— Ствараць парадную вопратку для афіцыйнай нацыянальнай дэлегацыі — вядома ж, вялікая адказнасць. Ці страшна было брацца за гэтую справу ўпершыню?

Ірына Емяльянава:

— Працуючы доўгі час поруч з дызайнерам Уладзімірам Булгакавым, які займаўся стварэннем калекцыі вопраткі для нацыянальнай зборнай да шасці апошніх Алімпійскіх гульняў, я бачыла, як праходзіў гэты працэс, якія асноўныя арыенціры ў распрацоўцы параднай формы нашых алімпійцаў. Таму, калі ён пакінуў наш калектыў, давялося разам з калегай Людмілай Пашкевіч працягваць гэтую пачэсную справу, і нам надзвычай дапамагае той факт, што цяпер многіх айчынных спартсменаў мы ведаем асабіста. А таму з вялікай цікавасцю сочылі за спаборніцтвамі, перажываем за іх. І вельмі хочацца, каб усе нашы спартсмены добра выглядалі не толькі пад час спаборніцтваў, але і на афіцыйных мерапрыемствах, у тым ліку на адкрыцці Алімпійскіх гульняў.

Таіса Зуева:

— Дарэчы, сярод тых, з кім мы ўжо працяглы час працуем, шмат айчынных зорак. Гэта такія "брэнды", як "Песняры", "Сябры", Прэзідэнцкі аркестр Рэспублікі Беларусь, Нацыянальны тэатр оперы і балета. А калі казаць пра асабісты вопыт, то для мяне гэта ўжо сёмая (!) Алімпіяда. Я вельмі шчаслівая, што пашанцавала працаваць з нашай зборнай.

— Колькі часу заняла распрацоўка калекцыі?

І.Е.:

— Прыкладна тры месяцы. Спачатку была перамога ў тэндэры на распрацоўку касцюмаў, а затым — прагляд эскізаў. Трэба адзначыць, што ўлічваюся і кошт працы: як кажуць, каб і не вельмі дорага, але на высокім узроўні.

Дарэчы, папярэдне было створана даволі шмат варыянтаў, праектаў формы, з якіх быў адабраны найлепшы камплект. Бясспрэчна, былі і дыскусіі. Так, у Міністэрстве спорту і турызму давялося адстойваць некаторыя свае пазіцыі, асабліва калі мы разумелі, што дзяку-

“Прысвячэнне” — так называецца выстаўка жывапісу Мікалая Мішчанкі, што нядаўна прайшла ў галерэі “Акадэмія” Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Яна прысвечана 80-годдзю з дня нараджэння маці мастака, якая сваю шчырую любоў да прыроды перадала сыну. “Прыгажосць навакольнага свету, — кажа Мікалай Яўгенавіч, — уражанні ад з’яў прыроды, а яшчэ — захапленне творамі рускіх перадзвіжнікаў-пейзажыстаў, нашых Бялыніцкага-Бірулі і Цвіркы з раняга дзяцінства пакінулі свой след на ўсё жыццё. Іх творчасць адкрыла мне свет; праца ж на пленэрах з вядучымі жывапісцамі Беларусі, Расіі, Украіны і іншых краін замацавала маю ўпэўненасць у вернасці рэалістычнаму мастацтву”.

М.Мішчанка. “Рыбы схіл”.

Дарога да сябе

успрымаў свет учора і якім хоча бачыць яго сёння.

Дык што такое мастацтва Мікалая Мішчанкі? Канешне, гэта, перш за ўсё, — музыка прыроды. Усе пейзажы — ціхія, ураўнаважаныя, спакойныя. Творцу прыцягваюць моманты, калі сонца толькі пачынае заходзіць, калі вецер ледзь-ледзь варушыць бярозавыя лісце або засыпае зямлю асеннім барвовым золатам. На палотнах мастака не грукоўчы наваліны, не бурліць разлітаванасцю тэмперамент, не чуваць блытанай гучнай споведзі або постулу мастакоўскага пафасу. Але гэтае

нейкае “звужэнне” эмацыянальнага дыяпазону — рамкі індывідуальнага ўспрыняцця, свайго роду “правільны гульня”, якую разумее і прымае глядач, што збудзіўся па пачуццёвым чалавечым мастацтве. І таму ў стрымана-спакойнай сузіральнасці натуральных палотнаў Мішчанкі закладзена разнастайнасць пачуццяў і роздумаў, якія не рвуцца на авансэну. Мастак не прэзэндуе на нейкае “наварства” сваіх вобразна-пластычных пошукаў. Ён — лірычны паэт, для якога прырода — усё і які ад гэтага атрымлівае асалоду.

Б.К.

Сапраўдны каралевіч і яго лета

У Літаратурны музей Максіма Багдановіча зімоваю парою завітала ў госці лета, дзякуючы жывапісу Юрыя Каралевіча.

Ю.Каралевіч. “Вянок”.

Мастак-манументаліст выкладае ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, з’яўляецца сябрам Саюза мастакоў, удзельнічае ў выстаўках. І калі б вы пабачылі самога аўтара, то адчулі б, што ён — сапраўдны каралевіч: паважлівы, інтэлігентны, з разумнымі добрымі вачыма, чалавек творчай душы.

Менавіта зімой часцей за ўсё мы сусумем па леце, нам не хапае цёплага сонейка і яркіх колераў кветак. Літаратурны музей дае магчымасць вярнуцца ў гэтую цёплую пару і адчуць подых лета, пабачыць адметныя яго знакі. Геніяльны аўтар “Вянка” захаваў характоўны прыроды ў сваіх вершах, а мастак Юрый Каралевіч адлюстравваў на палатне лета.

У кожнага з нас сваё лета. Беларуская ж — гэта і цёплы дождж, які абавязкова прыводзіць з сабою вясёлку. Гэта і

лёгка ветрык, што прыносіць водар духмяных кветак. Лета — гэта Купалле, радасць, захапленне багаццем насычаных колераў прыроды, спакойныя святанні і непаўторныя заходы сонца, ціхія раніцы і цёплыя вечары ды надвечоркі...

Пейзажы ад рукі Юрыя Каралевіча ажываюць, спакойныя колеры прымушаюць адчуць цікавыя пераходныя стані прыроды: вось наведвальнік бачыць цудоўную раніцу, што дыхае свежым паветрам; а вось настаў цёплы надвечорак, цішыню якога парушаюць гукі лесу. Работы Каралевіча ажываюць на вачах.

Ірына ШОРАЦ,
навуковы супрацоўнік
Літаратурнага музея
Максіма Багдановіча

В.Мартынчук. “Успаміны старога дома”.

Хто ідзе разам з “Закаханым кентаўрам”?

У гарадской выставачнай зале Гродна адкрылася персанальная выстаўка члена Беларускага саюза мастакоў Васіля Мартынчука “Метамарфозы любові”, прысвечаная яго 50-годдзю.

У прасторы выставачнай залы адразу адчуваеш тую моцную энергетыку, якой прасякнуты творы гэтага мастака. Не адлюстроўваючы фатаграфічна навакольную рэчаіснасць, ён уздзейнічае на глядача, у першую чаргу, праз экспрэсіўную каларыстыку. Фігуратыўныя элементы ў жывапісным ладзе творы на фоне шматзначнай пластыкі фарбаў акцэнтуюцца графічным контурам, што стварае своеасаблівую мастацкую мову. Аўтар запрашае глядача ўвайсці ў неабсяжны свет любові, што ляжыць на мяжы рэальнага і ўяўнага, відавочнай матэрыяльнасці і прывідных мар, нават старажытных міфаў. Тут мастак найбольш звяртае ўвагу на замілаваных летуценных закаханых, якія ў сваім пачуцці паўстаюць, вядома, істотамі незямнымі (“Мелодыя каханья”, “Тыя, хто ідзе разам”, “Закаханы кентаўр”).

У гэты кантэкст упісваецца і міф пра закаханага Зеўса, які ў выглядзе быка выкраў багіню Еўропу. Да гэтага сюжэта

сусветнае мастацтва звярталася яшчэ з часоў Антычнасці. Васіль Мартынчук здолеў унесці асабістую эмацыянальную трактоўку вобразаў, напоўніўшы іх пшчотай і лірычнасцю.

Фантастычны свет В.Мартынчука населены кранальнымі, нейкімі па-дзіцячаму наіўнымі выявамі жывёл — спімакоў, сланоў, жабак, рыбак, — з якімі ў казках разам вандруюць і якіх вельмі любяць людзі (“Падарожжа з рыбкай”, “Вандроўка на жабцы”). Праз багацце колеравых пластоў, умоўнасць выяў, складанасць пачуццёвых нюансаў жывапісец імкнецца перадаць унутраны стан чалавека, суднесены з пэўнымі падзеямі яго жыцця: “Успаміны старога дома”, “Уражанне”, “Надзея”. Асабліва цікавы твор “Прадчуванне банкету”, дзе ў абстрактнай дэкаратыўнасці пазнаецца стракатасць перажыванняў: радасць, безнадзейнасць, спадзяванне на фальшывае шчасце...

На першы погляд, жывапіс Васіля Мартынчука — гэта сусветнае свята і аптымізм, але, калі прыслушацца, то ў яго жывапіснай мелодыі вельмі ярка гучаць філасофскія ноткі роздуму пра лёс чалавека, яго суладдзе з усім існым навокал. У абагулена-метафарычнай форме мастак сцвярджае, што без любові, яе духоўных пераўтварэнняў свет не можа існаваць.

Марына ЗАГІДУЛІНА
Гродна

Ён многае паспеў зрабіць...

Нялёгка пісаць аб чалавеку, мастаку, сябру, з якім не так даўно размаўляў, спрачаўся... Надта мала прайшло часу з таго дня, калі ён пайшоў з жыцця...

Пісаць аб Віктару Кліменку як аб тым мастаку, які ўжо адбыўся, немагчыма. Мне падаецца, ён толькі пачаў сцвярджацца ў сваёй творчай пазіцыі, хаця ўсё жыццё напружана працаваў, з такой самаадданасцю, што здзіўляў усіх сваіх сяброў. Ягоны шлях у мастацтве быў шмат у чым шляхам вызвалення ад забабонаў рамяства, прафесійнай рэчышчы.

Работы Віктара Кліменкі пазбаўлены знешняга бляску, яны простыя, але прастата гэтая — уяўная. Яго творы прывабляюць адкрытай, вострай экспрэсіўнасцю, зацягваюць у напружаную глыбіню складанай прасторы.

Выхаванец Маскоўскага паліграфічнага інстытута, Віктар Кліменка меў характэрную для гэтай ВНУ асаблівую ўвагу да мастацкай мовы, але не спы-

В.Кліменка.

няўся на гэтым, усё жыццё ўбіраючы ў сябе ідэі сусветнай мастацкай культуры. Доўгі час працаваў ён мастацкім рэдактарам у выдавецтвах “Мастацкая літаратура”, “Юнацтва” і аказаў значнае ўздзеянне на развіццё Беларускай кніжнай графікі, ствараючы пераўздызненныя серыі ілюстрацый як да сус-

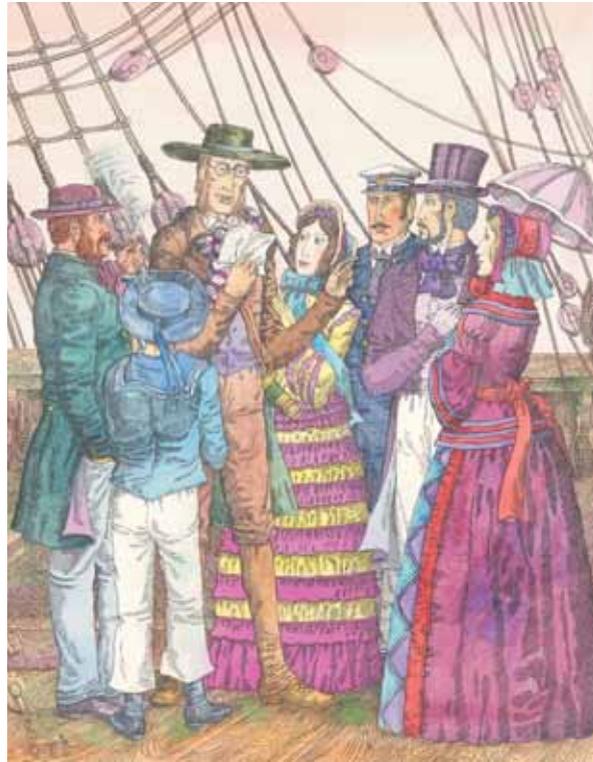
ветнай, так і да Беларускай класікі: твораў Янкі Купалы, Міколы Гусоўскага, Уладзіміра Караткевіча, Жуля Верна, Марка Твена — усіх і не пералічыць.

Яго лепшыя кнігі з вялікім поспехам былі прадстаўлены на рэспубліканскіх і замежных кніжных выстаўках, міжнародных кніжных кірмашах, у тым ліку ў Мінску, і атрымалі розныя прэстыжныя ўзнагароды. Праз год, у студзені, яму споўнілася б семдзесят...

Ягонае жыццё, на мой погляд, і светлае, і сумнае адначасова. Светлае — таму, што многае паспеў зрабіць і ў кнізе, і ў станковай графіцы, і ў жывапісе, якім асабліва інтэнсіўна займаўся ў апошнія гады жыцця. Сумнае — таму, што на стале майстра засталіся незавершаныя ілюстрацыі, а на мальберце — толькі распачатая работа. Але лёс склаўся па-іншаму...

Чую ягоны голас у тэлефоннай трубцы, далёкі і спакойны. І апошнія слова “Прабач”, якое ён мне сказаў. І успамінаю яго, майго сябра, Віктара Кліменку...

Мікалай КАЗЛОЎ,
член Беларускага
саюза мастакоў

В.Кліменка. Ілюстрацыя да рамана “Дзедзі капітана Гранта”.

В.Кліменка. “Музыкант”.

Майстар тэатральнай “матэрыялізацыі”

Адна з самых складаных журналісцкіх задач — пісаць “юбілейныя” артыкулы пра асоб, якія з’яўляюцца ўсенародна любімымі і пра якіх, здаецца, кожны смяротны мог бы з захапленнем раскаваць гадзінамі. Бо любы, нават самы поўны, творчы партрэт наўрад ці акажацца вычарпальным. У першую чаргу таму, што акцёрская прафесія прадугледжвае непасрэдны кантакт творцы з кожным глядачом у зале. І з гэтых, так бы мовіць, асабістых стасункаў, якія з’яўляюцца штовечаровым жыццём акцёра, і складваецца ягоны творчы партрэт. Расціслаў Янкоўскі — адзін з тых, без каго сёння проста немагчыма ўявіць сабе беларускі тэатр. Народны артыст СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь і прэміі “За духоўнае адраджэнне”, акадэмік Міжнароднай акадэміі тэатра, Ганаровы грамадзянін горада Мінска, заснавальнік і нязменны старшыня Міжнароднага кіна-

фестывалю “Лістапад”... Нягледзячы на ўсе пачэсныя званні, язык не паварочваецца назваць яго ні мэтрам, ні “брэндам”. Бо Расціслаў Янкоўскі ў першую чаргу — Творца, для якога самая галоўная ўзнагарода — жыццё ў мастацтве і выхад на сцэну да сваіх глядачоў. Можна доўга пералічваць ролі, што сыграў гэты акцёр больш за паўстагоддзя на Горкаўскай сцэне, — сёння іх колькасць перасягнула паўтары сотні. Сярод іх — Аляксей (“Аптымістычная трагедыя” У.Вішнеўскага), Нагульнаў (“Узнятая цаліна” М.Шолахава), Арбенін (“Маскарад” М.Лермантава), Макбет, Антоній, Клаўдзіў і Цень бацькі Гамлета (“Макбет”, “Антоній і Клеопатра” і “Гамлет” В.Шэкспіра), Пётр I (“Хрыстос і Антыхрыст” Д.Меражкоўскага), Барон і Якаў (“На дне” і “Апошнія” М.Горкага), Максіміліян і Лейстэр (“Браты Моор” і “Марыя Сцюарт” Ф.Шылера), Талейран (“Вячэра” Ж.-К. Брысвіля) і шмат іншых, кожная з якіх — каштоўны і непаўторны падарунак нам, глядачам.

А асабіста для мяне Расціслаў Янкоўскі надзвычайны тым, што ніколі не страчвае радасці творчасці і літаральна свеціцца з кожным выхадам на сцэну, скараючы сваім магутным талентам “матэрыялізаваць” тэатральную энергію ў доўгія і прыемныя разважаны пасля спектакля, у жаданне яшчэ раз спрычыніцца да вялікай таямніцы пад назвай Тэатр. І, далучаючыся да шматлікіх віншаванняў Расціслава Іванавіча з 80-годдзем, хочацца пажадаць Акцёру новых, цікавых і яркіх, роляў і — мноства новых сустрэч са сваімі шчырымі і ўдзячнымі глядачамі, прыхільнікамі высокага таленту гэтага Майстра.

Таццяна КОМАНОВА

Звычайна юбіляры-творцы (і акцёры ў гэтым сэнсе — не выключэнне) не любяць доўгія размовы на тэму “Маё жыццё ў мастацтве”. Іх асноўны аргумент: усё, што я хацеў і мог сказаць на сцэне, увасоблена ў маіх персанажах. Гэта цалкам слушна, бо для любога тэатральнага глядача той ці іншы акцёр “складваецца” менавіта з уласных сцэнічных увасабленняў. Мы ж паспрабавалі даведацца, з чаго ж “складваецца” Расціслаў Янкоўскі для сваіх паплекнікаў па творчым цэху.

Яго жыццё

Сяргей КАВАЛЬЧЫК,
галоўны рэжысёр
Нацыянальнага
акадэмічнага
драматычнага тэатра
імя Максіма Горкага:

— Не буду хаваць, я з інтарэсам чакаў пачатку працы над сваім новым спектаклем “Пане Каханку”, у якім галоўную ролю іграе Расціслаў Іванавіч. Для любога рэжысёра работа з акцёрам такога ўзроўню заўсёды і прэтыжная, і адказная. Але пад час рэпетыцыў у мяне адбылася пэўная пераацэнка Янкоўскага як творцы, своеасаблівае пераасэнсаванне: я ўбачыў шчырага, чуйнага акцёра, чый псіхафізічны апарат здольны лавіць, адлюстроўваць і перадаваць самыя тонкія нюансы характару свайго персанажа. Ён надзвычай уважлівы і тонкі артыст. Хаця, канешне, можа выказаць сваю нязгоду з тымі ці іншымі рэжысёрскімі прапановамі, але яна заўсёды аргументаваная і ніколі не скіравана на “супрацьстаянне”, а толькі на тое, каб зрабіць героя як мага больш пераканаўчым для глядача. Яго жывы вопыт сцэнічнай працы — сап-

раўдны “залаты запас”, каштоўнасць якога немагчыма ні дакладна падлічыць, ні пераацэніць. І яшчэ адна важная рыса Янкоўскага як прафесіянала і як чалавека, варта самай глыбокай павагі, — вернасць творчай ідэі, сваім аднадумцам. Ён ніколі не здрадзіць, а гэта даволі рэдкая з’ява і ў сучасным жыцці, і ў мастацтве...

Барыс ЛУЦЭНКА,
рэжысёр:

— Пра Расціслава Янкоўскага ўжо так шмат сказана і напісана, што вельмі цяжка дадаць да яго партрэта якую-небудзь насамрэч невядомую рысачку. Для мяне ж ён найперш чалавек, улюбёны ў тэатр. Я маю на ўвазе тэатр не толькі як від мастацтва, але і як своеасаблівы жывы творчы арганізм. Тэатр для Янкоўскага — гэта не толькі дэманстрацыя спектакляў глядачам, што прыходзяць у залу, але і адмысловае скіраванасць на Чалавека. Ён нярэдка кажа, як адчувае тэатральную залу, як можа ўзаемадзейнічаць з ёю, ствараючы своеасаблівы

Шляхціч-беларус, якому пасуе

На сцэне і экране Расціслаў Іванавіч за доўгае акцёрскае жыццё ўвасобіў, здаецца, усе магчымыя характары, усе праявы чалавечых пачуццяў: быў шчырым, злодзеям, хітруном, дабрадзеям, забойцам, самахвярнікам; змяняў абліччы, становячыся генералам, царом, пралетарыем, каралём, ценом, чыноўнікам-бюракратам, д’яблам-чараўніком... Яго героі дзейнічалі ў розных эпохах, належалі да розных сацыяльных слаёў і нацыянальнасцей. У самы, бадай, цяжкі перыяд жыцця — адразу пасля шпіталю — ён здымаўся ў “Праклятым утульным доме” і сыграў тут персанаж, які яму яшчэ не даводзілася ўвасабляць... З трыццаці трох серый фільма стары Брыніцкі — так герой Янкоўскага завецца па ролі — дзейнічае ў семнаццацітай, якая нібыта цалкам “належаць” яму. Навальнічанай ноччу ён маланкай урываецца ў пракляты, а некалі ўтульны, дом, ужо сам, па сутнасці, асуджаны на смерць, перад пагібельлю, — і ў дзявочым ложку дачкі знаходзіць... распранутага мужчыну!.. Гэтая творчая сустрэча адбылася на трыццаць сёмым годзе нашага знаёмства.

Кантактавалі мы з лета 1957 года: Расціслаў толькі-толькі прыехаў з тэатра Ленінабада. Абодва пачыналі “жыццё ў кіно” на “Чырвоным лісце”: для яго гэта быў першы выхад да кінакамеры, я ж да таго, адразу пасля школы, адпрацаваў усяго памочнікам на “Міколцы-паравозе”.

Усе Янкоўскія пасяліліся ў гримёрцы Рускага тэатра, у трупы якога быў запрошаны галава вялікай сям’і: ён з жонкай Нінай, малы сыноч Ігар і малодшы брат Алег, які і не марыў аб акцёрстве. Як сытна і весела, а галоўнае — прасторна было там ладзіць пасляздымачныя застоллі!.. Усё забываюся спытацца: ці не ў ёй жа і па сёння рыхтуецца да выхаду на сцэну Горкаўскага тэатра Расціслаў Іванавіч?

Славуае “Чырвонае лісце”!.. Пастаноўчык Уладзімір Корш-Саблін, майстар адкрываць новыя “твары” для экрана, запрасіў Янкоўскага паспрабавацца на галоўную ролю — Андрэя, правобразам якога быў Сяргей Прытыцкі, яго ж партнёраў мусіла быць актрыса Ніна Ургант. Не ведаю, чым абое не падышлі рэжысёру на галоўных герояў, але Янкоўскаму ў выніку была прапанавана другая роля падпольшчыка Віктара. Пра тую здымку ў Вільнюсе Расціслаў Іванавіч узгадвае ў маім фільме “Разам з ім”, які быў зняты да 100-годдзя Уладзіміра Корш-Сабліна:

— Загадае Корш нешта рабіць перад камерай... А чаму туды ісці? Чаму бегчы? Чаму хавацца ў падваротню? Ад каго? Пытанні ўзнікалі, але ўсё пакорліва выконваў моўчы.

Калі ўжо прагледзеў гатовы фільм — нешта пачаў усведамляць...

Болей на здымачнай пляцоўцы яны не сустракаліся — у кожнага працягваўся асобны шлях: Корш усё заглыбляўся ў гісторыю краіны, а Янкоўскі, час ад часу здымаючыся ў іншых рэжысёраў, абраў мэтай заваёву вяршынь тэатральных здзяйсненняў.

* * *

Год за годам адточвалася майстэрства, пераадоўваліся прыступкі да статусу першага акцёра мінскай сцэны. Тэатральныя стварэнні Янкоўскага былі разнастайныя, незабыўныя: Віктар у “Іркуцкай гісторыі”, Макбет у аднайменным спектаклі, бліскучыя дуэтныя работы ў “Вячэры”, пастаноўках “Двое на арэлях”, “На залатым возеры”, Воланд у “Майстры і Маргарыце”, Пабедааносікаў у “Лазні”, Пётр-сыназабойца ў “Хрыстосе і Антыхрысце”, у “Гамлеце” — Цень бацькі Гамлета і Клаўдзіў... А яшчэ — Маціяс Клаўзен у трагедыі “Перад заходам сонца”, які скалануў Маскву пад час мінулагадніх гастролей тэатра. Туды ён паехаў, літаральна ўскочыўшы са шпітальнага ложка. Таму што ён — “невывучена хворы” на тэатр, апантаны акцёрствам творца, неўтаймоўны мастак-працаголік. Іграць на сцэне ці перад камерай для яго — найлепшыя лекі! Даўно яго зразумеўшы, тым і я скарыстаўся, прыступіў да здымак той самай, 17-й серыі, якая, па з’яве Брыніцкага, называецца “Нечаканы госьць”.

Да таго яшчэ была нядоўгая сустрэча на “Мосфільме” пад час здымак “Усёй каралеўскай раці”. Ён

Пробы да фільма “Чырвонае лісце”: Р.Янкоўскі і Н.Ургант (1957 г.).

іграў айчыма галоўнага героя Джэка (Міхаіл Казакоў) са сваёй шматгадовай партнёраў Аляксандрай Клімавай (Маці Джэка) нароўні са славымі зоркамі савецкага кіно першай вайны. Вынік: з Таццянай Лаўровай аб’ездзіў увесь СССР са спектаклем “Двое на арэлях”, дабраўшыся да Камчаткі, дзе перадаў пакунак ад родзічаў “салагу” Нікіце Міхалкову, які там у той час служыў. Айчыным-бізнесмен атрымаўся ў Янкоўскага стрыманым, жорсткім хватам, які павадкі фінансіста-драпежніка прыхоўвае свецкімі манерамі і дзяжурнай усмешкай. У сцэне прыёму ў ягоным доме, у нязмушанай гутарцы з героямі Казакова, Плята і Клімавай, абмяркоўваў ён закулісныя махінацыі з

такімі ж алігархамі-прагматыкамі, ролі якіх выконвалі акцёры Сямён Сакалоўскі і Лайманас Нарэйка. Персанаж Янкоўскага быў сваім, нават лідэрам у той кампаніі драпежнікаў.

* * *

Пра тое, што ў серыяле “Пракляты ўтульны дом” Янкоўскі будзе іграць Брыніцкага, мы дамовіліся загадзя, яшчэ па вясне. Па сваіх рэжысёрскіх разліках я імкнуўся перш за ўсё здымаць найбольш складаныя і цяжкія сцэны, да таго ж, сам Дом яшчэ не быў адрэстаўраваны, а таму здымкі серыі “Нечаканы госьць” не ўваходзілі ў мае бліжэйшыя планы.

Пры маім чарговым кароткім з’яўленні з экспедыцыі ў Мінску пад

энергетычны дыялог. І магу сказаць, што кантакт гэты — узаемны! Бо гледачам, угэунены, падабаецца не толькі яго прывабная знешнасць, добрая ўсмешка, але і адмысловае акцёр-

лі магутны зарад энергіі, што зыходзіць ад яго, перадаецца ўсім навакольным. А яшчэ ён — вельмі чуйны партнёр, уважлівы, заўсёды дапамагае на сцэне і ніколі не дасць “упасці”. У кожным спектак-

лі ён свежы, жывы, не іграе загадзя будаваную ролю, а — жыве, чуе, бачыць цябе сённяшняга. Усё гэта — тыя вышынні класічнай акцёрскай школы, судакраўца з якімі нам, маладым, сёння надвычай каштоўна і важна. І я шчаслівая, што маю магчымасць сустракацца з ім на сцэне. Безумоўна, ён як чалавек, які ведае сцэну дасканала, здольны пралічыць тыя ці іншыя тэатральныя моманты і ў гэтым сэнсе быць дастаткова ўпэўненым у канчатковым выніку. Але ж Расціслаў Іванавіч не такі: ён не пагардае рэпетыцыямі і не “бегае” ад іх, больш за тое — выкладваецца цалкам, раіцца, “праварае” свае знаходкі на нас і дае нам гэтым самым выдатны ўзор для пераймання.

ў мастацтве

скае ўменне кантактаваць з імі на гэтым тонкім энергетычным узроўні. І яго сцэнічныя работы даюць людзям своеасаблівы штуршок для ўнутранай рэфармацыі: хочацца “падцягнуцца”, стаць хоць крышачку лепшым. Я лічу, што для беларускага мастацтва ды і для ўсёй нашай краіны ўвогуле гэта вельмі значная і знакавая фігура.

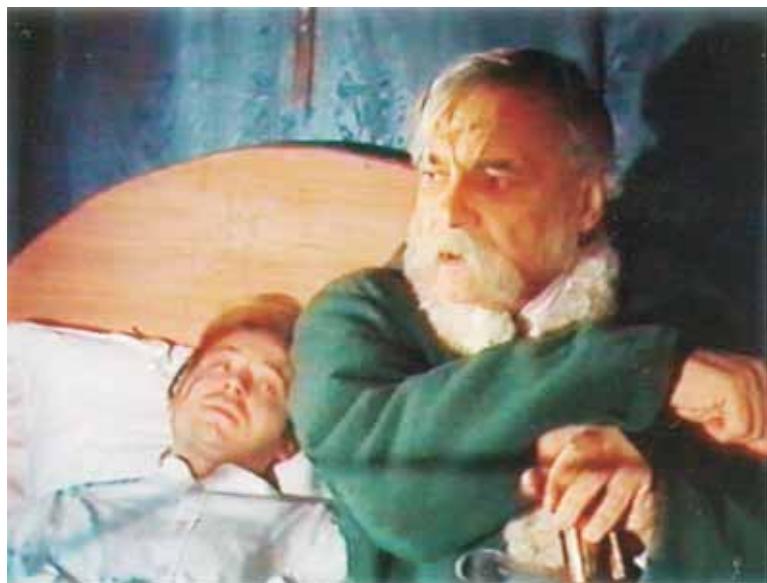
Вераніка ПЛЯШКЕВІЧ, актрыса:

— Расціслаў Іванавіч — дзівосны, незвычайны партнёр! Нам, маладым акцёрам, у яго можна вучыцца практычна ўсяму і заўсёды. Напрыклад, таму, што з першай жа рэпетыцыі ён ведае свой тэкст, можа ўсё расказаць пра свайго героя, пра яго стасункі з іншымі персанажамі.

Расціслаў Янкоўскі ў ролях Сілы Гразнова ў спектаклі “Праўда — добра, а шчасце лепш” М.Астроўскага і Журдэна ў спектаклі “Прытворна хворы” Ж.-Б. Мальера.

прозвішча Янкоўскі

Кадр з фільма “Пракляты ўтульны дом”: паўстанец Юзэф — В.Рэдзька, пан Брыніцкі — Р.Янкоўскі (1994 г.).

час тэлефоннай размовы Слава сказаў, што ён хворы. Ну з кім не бывае? Хворы — ачуняеш, ды і 17-ю серыю я пакуль здымаць не збіраўся. Праз нейкі месяц пры сходных абставінах ён яшчэ раз нагадаў пра хваробу і прапанаваў мне шукаць на ролю Бацькі Саламеі іншага артыста. Тое ж настойліва раіў пры наступных перамовах... Ды дзе ж яшчэ адзін такі Янкоўскі знойдзецца?! А галоўнае, я разумею, што лепшыя лекі для артыста — новая роля. Тым больш, для таго апантанага творчасцю, як ён.

...Прыехаў ён проста са шпітала, з жонкай Нінай: схуднелы, засмучаны, са стомленым тварам — ролі гэта вельмі пасавала; папрасіў аддаць

яму кухню ў нашым шматпакаёвым, ужо адрэстаўраваным, доме, каб там адпачываць паміж дублямі і з дапамогай Ніны праводзіць неабходныя працэдурны... Божухна, як сёння, амаль праз пятнаццаць гадоў, рады, калі бачу, як ён, поўны сіл, лётае па паверхах неабсяжнай дэкарацыі ў “Гамлеце”, ператвараючыся з Клаўдзія ў Цень бацькі героя, або выходзіць у смокінгу, адкрываючы штогод чарговы “Лістапад”!.. Ён, як і Віктар Тарасаў, і Данатас Баніёніс, стаў перад камерай з веданнем 30 старонак тэксту — вось першае, чым адрозніваецца народны артыст СССР: стаўленнем да ролі, падрыхтаванасцю да працы. І ўсе сцэны ў

яго — дуэтныя; усё было ім прадумана ва ўласнай ролі — заставалася адно стварыць адпаведную атмасферу, выбудаваць кадр, каб перадаць складаны перажыванні Брыніцкага. Мы з апэратарам і мастакамі стараліся, як толькі маглі.

...Змораны доўгай дарогай вершнік, змоклы ў навальніцу, але ўсё ж бравы, урываецца ён ночку ў Дом. У руках — шабля (музейная, сапраўдна-шляхецкая, з выкшталцёным эфесам!), з якою ён абыходзіцца, бы які галівудскі Эрол Флін, што фехтаваў у паўсотні “пірацка-мушкецёрскіх” фільмаў! У размове з дачкой ён — сентыментальны бацька: як можа сучышае яе, асэнсаваўшы асуджанасць сябе і ўсяго паўстання на пагібель, але не забываецца і на бацькоўскі абавязак захоўваць гонар дачкі, літаральна “вытрасаючы” са Сцяпана праўду пра паўстанца, што знаходзіцца ў яе ложку. І бліскучая апошняя аглядае свой дом, мілую дачушку. На доўгім буйным плане акцёра лагодна гучыць дзівосная музыка Уладзіміра Солтана. Пан, як і належыць, зазвычай высокамерны да халопа, змірыўся з іх агульным гаротным лёсам; запрашае прысеці яго да стала:

— Сядай... Каша стыне.

Такія процілеглыя, складаныя пачуцці — і ўсяго ў некалькіх сцэнах серыі! Перадаць іх было пад сілу толькі выдатнаму акцёру — шляхетнаму і высокароднаму Расціславу Янкоўскаму.

Уладзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр
Фота з архіва аўтара

Пасля...

Спектакль “Другая смерць Жанны д’Арк” паводле п’есы балгарскага драматурга Стэфана Цанева ў Магілёўскім абласным драматычным тэатры замацаваў за ім рэпутацыю сцэнічнага калектыву, які штораз па-новаму акрэслівае зону творчых пошукаў. Усім вядома: дырэктар Магілёўскага тэатра Андрэй Новікаў — асоба няўрымслівая і самастойная. Магчыма, калі-небудзь і супакоіцца, але, па ўсім, не ў бліжэйшай будучыні. У безупынных спрэчках пра тое, хто ў тэатры галоўны, у яго свае аргументы: трупа ў Магілёве — маладая, ёй абавязкова трэба развівацца, акцёрам — спрабаваць сябе ў розных якасцях і накірунках, ды і рэпертуар мусіць трымацца не толькі на ўласных рэжысёрах, яго актыўна разнастаяць пастаноўшчыкі з Мінска, Санкт-Пецярбурга, Вільнюса. Відавочна, такая творчая палітыка мае свой плён.

Зварнуўшыся да п’есы “Другая смерць Жанны д’Арк”, рэжысёр Андрэй Грызій дакладна акрэсліў і тэатральныя прыярытэты. Бо гэты драматургічны твор не разлічаны на лёгкі здабытак: ад публікі патрабуюцца ўвага, эмоцыі, а галоўнае — інтэлектуальны саўдзел. Душа і розум у час спектакля мусяць быць саюзнікамі. Да таго ж, дэя, вытрыманая ў жанры інтэлектуальнай драмы, і ад выканаўцаў вымагае адпаведнага спосабу сцэнічнага існавання. У кожнага персанажа дакладна выпісаны некалькі змястоўных і вобразных планаў. Раскрыць і ўвасобіць іх пад сілу не кожнаму акцёру.

Гледачам прапануецца своеасаблівая “версія” смерці Жанны д’Арк, паводле якой зняволеная жанчына мусіць публічна адрачыся ад сябе, сваіх перакананняў і подзвігаў, ад сваіх галасоў, веры і сутнасці, ад прызначэння — дзеля звычайнага выратавання. І надыйдзе ці не дзень смерці — залежыць толькі ад яе. У камеры з’яўляюцца Бог, што спрабуе дапамагчы Жанне зрабіць правільны маральны выбар, і Кат, для якога яе асоба — надзвычай загадкавая і прыцягальная. У кожнага з іх — свая праўда, і ўвесь спектакль праходзіць “на ростанях” паміж дабром і злом. Амаль што гамлетаўскае “Быць або не быць?” набывае для Жанны літаральнае значэнне. І толькі цягам дзеі мы зразумеем, што не ўсё так проста: перад намі — актрыса вандроўнага тэатра, асуджаная за распуству, і жыццё ёй захавваюць толькі калі яна як мае быць сыграе Арлеанскую дзеву...

Драматургічны твор, засяроджаны на чалавечай асобе, звернуты на пазнанне яе сутнасці і прысвечаны праблеме маральнага выбару, знаходзіць на сцэне Магілёўскага тэатра адэкватнае і глыбокае ўвасабленне. Акцёрскія работы — шчодрыя і шматпланавыя. Галоўную герайну іграе Алена Дудзіч, а ў ролях Бога і Ката паўстаюць Рыгор Белацаркоўскі і Мікалай Раманоўскі адпаведна. Усе разам яны скіроўваюць спектакль у змястоўны філасофскі пласт. Перад Аленай Дудзіч паўстала самая складаная задача — яна існуе на сцэне ў некалькіх іпастасях: дзейнічае ад асобы Жанны, ад імя распуніцы Жанет і — ад уласнай персаны, што выразна прасочваецца ў асобных публіцыстычных маналогах, наўпрост звернутых да глядачоў. Трэба мець вельмі тонкую і чуллівую акцёрскую арганізацыю, каб звязаць гэта адзіным непарыўным вобразным ланцюгом. І Алене Дудзіч такі спосаб існавання збольшага падуладны, нават там, дзе эпізоды перамяжоўваюцца моцнымі эмацыйнымі выбухамі. Галоўнае, аблічча гэтай герайні зусім не мае налёту пошласці: праблемы маральнага выбару вырашаюцца з вялікай доляй чалавечай годнасці.

Усе змештавыя акцэнтны спектакля размяркоўваюцца Рыгорам Белацаркоўскім. Надзвычай арганічны і глыбокі акцёр у ролі Бога паўстае ў выглядзе “самага чалавечнага чалавека”. Прытым усё зроблена з той тонкай іроніяй, якая на сцэне здольная апраўдаць многае. Свет — недасканалы, і Бог у п’есе Стэфана Цанева вандруе па эпохах, з мінулага — у будучыню. Галоўным для яго робіцца пошук роднасных душ: калі такія знаходзяцца, становіцца апраўданай любая ахвяра. Дзеля найвышэйшай ідэі... Ды толькі хіба часта апошнім часам тэатр падводзіць публіку да падобных разваг? “Падумаем разам, — нібы звяртаюцца да глядачоў стваральнікі спектакля. — Толькі не будзем спяшацца з высновамі”. І ў зале гучаць апладысменты.

Людміла ГРАМЫКА

Сцэна са спектакля “Другая смерць Жанны д’Арк”.

Праграма “Моладзь”: сацыякультурны зрэд

Галоўная мэта Рэспубліканскай праграмы “Моладзь Беларусі” на 2006 — 2010 гады — паслядоўная рэалізацыя дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі. Адкажным выканаўцам гэтай праграмы з’яўляецца, натуральна, і Міністэрства культуры.

Задачы для культработнікаў Беларусі, паводле дакумента, пастаўлены канкрэтныя і разнастайныя: прадугледжана стварэнне культурна-этнаграфічных цэнтраў, сядзібна-этнаграфічных комплексаў, якія спрыялі б адраджэнню цікавасці ў моладзі да традыцыйных рамёстваў і промыслаў, у тым ліку на базе тых дамоў (цэнтраў) фальклору, народнай творчасці, што ўжо існуюць (пункт 23 Рэспубліканскай праграмы); стварэнне, арганізацыя работы музейных экспазіцый, прысвечаных маладзёжнаму руху ў Беларусі (пункт 27), развіццё клубнай і гурткавай працы з моладдзю (пункт 29); правядзенне інфармацыйна-асветніцкіх і выхаваўчых мерапрыемстваў па павышэнні прэстыжу сям’і, фарміраванні асэнсаванага бацькоўства, этыцы і псіхалогіі сямейных адносін (пункт 49); пашырэнне практыкі правядзення на базе спартыўных і культурных цэнтраў сямейных і фізкультурна-аздараўленчых і культурна-масавых мерапрыемстваў (пункт 50).

Сярод раёнаў, якія досыць паспяхова выконваюць названую праграму, — Асіповіцкі. Начальнік мясцовага аддзела культуры Ірына Раманчук мае досвед у наладжанні маладзёжнай палітыкі ў горадзе і раёне. Усё натуральна: да прыходу на пасаду начальніка культуры Ірына Раманчук некалькі гадоў працавала ў аддзеле па справах моладзі Асіповіцкага райвыканкама. Таму ўсе праблемы, якія датычаць працы і адпачынку мясцовай моладзі, ведае не з чужых слоў.

Народ пытаецца і прапануе

“У парку — толькі некалькі лавачак...”

Па прыездзе ў горад правёў невялікае апытанне. Маімі рэспандэнтамі былі, зразумела, маладыя людзі ва ўзросце ад 16 да 31 года.

Як ацэньваюць маладыя асіповічане сацыякультурнае жыццё горада, што іх найбольш прываблівае, што засмучае?

— Добры рамонт зрабілі ў раённым Цэнтры культуры, — кажа Ларыса Налівайка, — ходзім цяпер туды з задавальненнем.

— А вось будынак музея ля вакзала ніяк не адрамантуюць і не адкрываюць, — засмучаецца студэнт-завочнік Сяргей. — Карціны можна паглядзець толькі ў галерэі, якая месціцца, на жаль, на ўскраіне горада!

— Калі ж у Асіповічах пачне працаваць дзіцячае кафэ? — запыталася маладая жанчына, Валянціна Баравая, якая працуе ў краме. — Было адно, ды згарэла, а новае так і не з’явілася...

— Хацелася б, каб у горадзе быў сапраўдны парк культуры і адпачынку, — кажа маладая маці Таццяна, — бо я, напрыклад, свайго старэйшага сына, каб пакатаўся на атракцыёнах, вазу або ў Бабруйск, або ў Магілёў. А ў парку — толькі некалькі лавачак...

— Каб у раённым Цэнтры культуры працавала якая кафэшка, ці хоць бы паставілі пару столікаў, дык, здаецца, не сыходзіў бы адсюль ніколі, — кажа дыскатэчны заўятар Яўген.

— Яшчэ некалькі гадоў таму танцавальныя вечары ў раённым цэнтры не вызначаліся асаблівай разнастайнасцю, — сказала мне старшакласніца Ірына. — Але апошнім часам змест дыскатэк якасна палепшыўся.

Не проста танцы

Наша размова з начальнікам аддзела культуры Асіповіцкага райвыканкама Ірынай Раманчук пачалася, натуральна, з пытанняў маладзёжнай палітыкі ў горадзе. 2010 год, як вядома, — год завяршэння Рэспубліканскай праграмы “Моладзь Беларусі”. Ці можна ўжо гаварыць аб нейкіх дасягненнях, аб тых праблемных момантах, якія выявіліся цягам апошніх чатырох гадоў рэалізацыі праграмы?

— За гэтыя гады, — кажа Ірына Раманчук, — у горадзе і раёне зроблена нямала. Асабліваю ўвагу, да прыкладу, скіроувалі на ўдасканаленне матэрыяльнай базы. Вось толькі некалькі лічбаў і фактаў. Пазалетася для капітальнага рамонту будынка і памяшканняў РЦК выкарысталі прыкладна два мільярды рублёў. І ў мінулым годзе капітальна адрамантавалі шэраг устаноў горада і раёна — прыкладна на мільярд рублёў...

Што ж, згодны з Ірынай Аляксандраўнай: добрая матэрыяльная база — гэта трывалы падмурк для развіцця культурных паслуг як у горадзе, так і на раёне. Але новыя або адрамантаваныя РЦК, СДК, СК — яшчэ не гарантыя таго, што юнакі і дзяўчаты тут — наведвальнікі з ліку пастаянных.

— Я мяркую, — кажа начальнік аддзела культуры Асіповіцкага райвыканкама, — што адзін з урокаў праграмы “Моладзь Беларусі” — гэта разуменне таго, што традыцыйная дыскатэка “аджывае”. Змяняецца свет, змяняюцца інтарэсы моладзі, і таму культработнікам варта шукаць новыя падыходы ў правядзенні дыскатэчных мерапрыемстваў. Гэта тэматычныя праграмы, а таксама такія формы арганізацыі маладзёжнага адпачынку, якія скіраваны на зносіны паміж падлеткамі...

Трэба, па словах начальніка аддзела культуры, стварыць арыгінальны новыя сцэнарыі правядзення дыскатэк, разнастаіць тэматыку і рэпертуар. І пэўныя захады ў гэтым накірунку ўжо робяцца.

— Напрыклад, адбыліся змены ў рэпертуарнай “палітыцы” галоўнай установы культуры горада — раённым Цэнтры культуры, — кажа Ірына Раманчук. — Летася ў адра-

мантаваным РЦК былі праведзены анкетаванні наведвальнікаў маладзёжнай дыскатэкі: “РЦК, моладзь, дыскатэка” і “Дыскатэка і рэпертуар”. У выніку змянілі “танцавальны” змест работы, увялі шэраг новых праграм. І моладзі на дыскатэцы паболела.

Пераканана начальнік аддзела культуры і ў тым, што цяпер моладзь хоча не проста танцаваць, а жадае “патусавацца”: каб было дзе пасядзець, пагаварыць... Тое ж самае казалі і маладыя асіповічане пад час майго невялікага апытання наконце раённага Цэнтра культуры...

— Калі даводзілі да ладу РЦК, — распавяла Ірына Раманчук, — дык планавалі зрабіць на другім паверсе асобнае памяшканне — так званую барную стойку на ўваходзе ў танцавальную залу. І яна там абавязкова з’явіцца ў самы бліжэйшы час. Трэба арганізаваць і ў іншых клубных установах у вялікіх вёсках і аграгарадках раёна такія куткі, дзе будзе невялікае кафэ. Натуральна, ніякіх спіртных напояў там не павінна быць.

А вось яшчэ адна праблема, якая хвалюе начальніка аддзела культуры.

— Маладых асіповічан не часта можна сустрэць на канцэртах беларускіх эстрадных зорак, — кажа Ірына Раманчук. — Менавіта на гэта звярнуў увагу народны артыст Беларусі Анатоль Ярмоленка на выніковай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Пераканана, што нам неабходна больш увагі надаваць рэкламе канцэртаў, планава наведваць школы, прадыемствы горада і запрашаць моладзь на мерапрыемствы.

І яшчэ адна “дзялянка”, дзе Ірына Аляксандраўна бачыць шмат не выкарыстаных магчымасцей, — кінавідэасетка. З пракату фільмаў можна і патрэбна атрымліваць неаблігавы дывідэнды.

— Будучыня — за 3D-тэхналогіямі, — упэўнена Ірына Раманчук, — менавіта на такое кіно моладзь ходзіць найбольш. На жаль, пакуль што не маем фінансаванага “капіталу”, каб завесці такую тэхніку ў нашым кінатэатры. Пытанне — адно з перспектывных.

А школы дзі-дзюяў няма...

Моладзь у сельскай мясцовасці таксама не абдзелена ўвагай аддзела культуры Асіповіцкага райвыканкама. Напрыклад, спецыялісты Цэнтралізаванай клубнай сістэмы старанна шчыруюць над стварэннем тэматычных дыскатэк.

— Вельмі запатрабаваны тэматычныя дыскапраграмы “Мы — за здаровы лад жыцця”, — кажа Ірына Раманчук. — У 23 з 29 клубнаў раёна створаны дыскаклубы, дзе працуюць дзі-дзюя, вядучыя дыскатэкі і лядзяцца конкурсныя, гульнявыя праграмы, пастаянна ўдасканальваецца іх рэпертуар.

Хто ж такія — дзі-дзюя “па-асіповіцку”? Па словах Ірыны Аляксандраўны, гэта, зазвычай, падлеткі, якія працуюць на добраахвотных пачатках. Школы дзі-дзюяў у Асіповічах няма. І гэта, натуральна, — таксама праблема. Такія школы ўжо існуюць на Віцебшчыне і на Міншчыне (пра што наша газета пісала ў дні Рэспубліканскага агляду-конкурсу дыскатэчных праграм, а таксама ў час правядзення Рэспубліканскага семінара-практыкума па гэтай тэматыцы). І стварэнне іх — не нейкая прыхамаць, а патрэба часу.

Да таго ж, тэхнічнае абсталяванне для танцавальных вечароў у шэрагу ўстановаў культуры раёна даволі слабое. Гэта пацвердзіла і дырэктар цэнтралізаванай клубнай сістэмы Ірына Маслава.

— Часам, каб правесці на належным узроўні дыскатэку, — распавяла яна, — тая ж дзі-дзюя або наведвальнікі прыносяць свае камп’ютэры, дыскі, апаратуру... Бо ні для кога не сакрэт: моладзь хоча сучаснага абсталявання, каб было, “як у Мінску”. А ў нас у 14 аграгарадках толькі ў 3 клубных установах ёсць камп’ютэры, якія выкарыстоўваем у час правядзення дыскатэк...

— Тут, канешне, негатывную ролю адыграў эканамічны крызіс, — каментуе сітуацыю Ірына Раманчук. — На закупку дыскатэчнага абсталявання планавалася патраціць летася 70 мільёнаў рублёў. Гэтай сумы мы не атрымалі...

мі мала, ды і якасць іх выступленняў магла б быць значна лепшай. З думкай Святланы Казловай згодны і іншы спецыялісты розных абласных упраўленняў культуры, з якімі мне давялося гутарыць пад час збору інфармацыі па ходзе правядзення першага этапу Рэспубліканскага конкурсу.

“Анты-поп” на сцяле не прыжываецца

У Асіповічах існуе, так бы мовіць, “эпіцэнтр” работы з моладдзю — шматпрофільная маладзёжна-падлеткавая ўстанова “Равеснік”, якая з сакавіка мінулага года з’яўляецца структурным падраздзяленнем аддзела культуры Асіповіцкага райвыканкама (раней знаходзілася на балансе райвыканкамаўскага аддзела па справах моладзі).

Каб было,

Праблемныя аспекты рэалізацыі маладзёжных ініцыятыў

Хто падхопіць фальклорную эстафету?

Зразумела, дыскатэкі — гэта толькі адзін “бок” той маладзёжнай палітыкі, што праводзіцца аддзелам культуры на сцяле. У сельскіх дамах культуры, у сельскіх бібліятэках створаны шматлікія творчыя калек-

— Наша ўстанова адкрылася яшчэ ў 1996 годзе, — кажа дырэктар “Равесніка” Таісія Амяльянчык, — і да пераводу пад аператыўнае кіраўніцтва аддзела культуры мы ніколі не гублялі сувязі з шэрагам аддзелаў райвыканкама: культуры, адукацыі, спорту і турызму, па справах моладзі, з грамадскімі арганізацыямі. Мы заўсёды працавалі і працуем у звязцы.

Чым жа прываблівае “Равеснік”? Тут паспяхова дзейнічае шэраг клубных фарміраванняў, самыя запатрабаваныя з іх — спартыўныя: ва ўстанове ёсць шэраг трэнажораў, гурток настольнага тэнісу.

Яшчэ адзін сапраўдны эксклюзіў “Равесніка”: трэці год запар тут праходзіць Фестываль альтэрнатыўнай музыкі “Анты-поп”. А ўвогуле на базе Цэнтра існуе чатыры гурты, што працуюць у гэтым музычным накірунку! У

Асіповіцкі раённы Цэнтр культуры. Якім яшчэ раённым горадзе “альтэрнатыўная” музыкі могуць пахваліцца тым, што іх так падтрымліваюць?

Асюль, натуральным чынам, узнікла і чарговая “фішка” ўстанова: з 2004 года тут праводзіцца рэгіянальны фестываль па брэйк-дансу, electric boogie пад дэвізам “Моладзь — за здаровы лад жыцця”. У Асіповічы на час фестывалю прыежджаюць хлопцы з Сельскагаспадарчай акадэміі з Горак, з Чавусаў, Мінска, Старых Дарог — геаграфія вялікая. Летася, у чэрвені, прыязджала група з абласнога цэнтра — Магілёва.

На жаль, вопыт “Равесніка” не пераймаюць на сцяле. Як расказала мне галоўны спецыяліст Асіповіцкай цэнтралізаванай клубнай сістэмы Таццяна Логвін, з якой пагутарыць на гэтую тэму, брэйк-данс можна пабачыць толькі ў двух клубах, ды і то на ўзроўні самадзейнасці.

Як лічыць Таццяна Логвін, у гэтай праблеме ёсць і яшчэ адзін нюанс: як від мастацтва гэты танцавальны накірунак многія людзі яшчэ не ўспрымаюць.

— Яны могуць паглядзець, у захапленні сказаць: “Ух ты!”, — кажа Таццяна Уладзіміраўна, — але гэтым усё і абмяжуецца.

Але ж, пагадзіцеся, можна нейкім чынам заахваціць спецыялістаў, каб яны развівалі ў Асіповічах альтэрна-

Асіповіцкі раённы Цэнтр культуры. Якім яшчэ раённым горадзе “альтэрнатыўная” музыкі могуць пахваліцца тым, што іх так падтрымліваюць?

тыўны танцавальны накірунак. Тым больш — такі запатрабаваны ў маладзёжным асяродку. Па каментарый звярнуўся да Ірыны Раманчук.

— Гэтым, як мне падаецца, павіннен займацца харэограф, — адказала яна, — але нашы спецыялісты не валодаюць названым стылем. Звычайна гэта самавукі. І тут ёсць праблема, бо такі прафесіянал сапраўды змог бы зацікавіць моладзь. Тут патрэбны спецыяліст, на маю думку, эстрадна-цыркавога накірунку. Дзе іх узяць?

Сваё меркаванне і ў Таісі Амяльянчык:

— У Асіповічах ёсць такія самавукі-спецыялісты, — кажа яна, — але яны не хочуць набіраць групы, адказваць за навучанне. Напрыклад, да нас ходзіць, ужо доўга, адзін з такіх самаву-

вайскоўцамі. Балазе вайсковая частка размешчана побач з нашай установай.

Цікавы і такі факт: на экскурсіях у музеі можна ўбачыць... маладых міліцыянераў. Справа ў тым, што дырэктар музея — Юрый Гарбачоў — былы супрацоўнік праваахоўных органаў. Зразумела, старыя сувязі вельмі прыдаліся і на новай пасадзе.

Але цяпер найбольш чакаюць супрацоўнікі музея "пярэбары" у новы будынак, які доўгі час рэканструюецца. Там будуць прадстаўлены шматлікія му-

Новы будынак асіповіцкага краязнаўчага музея.

Інтэрв'ю з нагоды

Гутарка з намеснікам старшыні Асіповіцкага райвыканкама Аляксандрам ШАЎЛЮГАМ закранула як аспекты маладзёжнай палітыкі, так і праблемы, якія хвалююць моладзь горада.

— Лічу, што і аддзелам культуры, і аддзелам адукацыі, і аддзелам па справах моладзі праводзіцца досыць насычаная маладзёжная палітыка як у горадзе, так і на раёне, — кажа Аляксандр Вікенцэвіч. — Вялікі розгалас у раёне і вобласці мае наш, традыцыйны ўжо, фестываль "Вясновыя колеры", сёлета ўпершыню прайшоў конкурс "Міс Асіповічы"... Таму пытанні маладзёжнай палітыкі — заўсёды пад пільным наглядом райвыканкама.

— Некаторыя гараджане скардзяцца, што хоць і ёсць у Асіповічах парк культуры і адпачынку, ды стацыянарных атракцыёнаў у ім няма...

— Так, парк культуры і адпачынку — адно з любімых месцаў жыхароў Асіповічаў. Пазалета там уладкавалі сцэну, правялі добраўпарадкаванне тэрыторыі, у летні перыяд ладзім там усе масавыя раённыя мерапрыемствы.

Пра кафэ, музей і...

Ёсць задумы ўсталяваць у парку і стацыянарныя атракцыёны. Хоць, мушу заўважыць, у летні перыяд да нас прыязджаюць перасоўныя цырк і атракцыёны. Зразумела, гэта прыватнікі. Таму зазначу: рэканструкцыя парку не завяршылася — яна будзе працягвацца.

Невялічкі аўтарскі каментарый. Калі я пабываў у гарадскім парку, дык, па праўдзе кажучы, застаўся абсалютна ім незадаволены. Парк — безаблічны: дрэвы, лавачкі, невялікая сцэна, дзіцячая пляцоўка... Людзей амаль няма. Праўда, у той дзень на двары было даволі холадна і снежна...

— Няма ў Асіповічах пакуль што і дзіцячага кафэ...

— Цяпер вядзём пошук інвестараў, людзей, якія зацікавіліся б гэтым пытаннем.

Пытанне дзіцячага кафэ не такое ўжо простае, як падаецца. Ведаю, што за апошні час закрыліся такія "дзіцячыя" ўстановы шмат у якіх раённых цэнтрах, згадайма той жа Пінск. І гэта сапраўдная праблема, вырашаць якую трэба неадкладна. Тым больш, вопыту работы з дзецьмі мясцовым культасветнікам не

займаць. Адзін лялечны тэатр, што дзейнічае пры дзіцячай бібліятэцы, чаго варты! Ёсць і роставыя лялькі ў аддзеле культуры. Так што дзіцячае кафэ ў перспектыве павінна стаць адной з аддзелаўскіх пляцовак, дзе "платны" рэй будучы весці клубнікі і бібліятэкары.

— Калі ж гараджане змогуць наведваць абноўлены гісторыка-краязнаўчы музей?

— Сапраўды, досыць доўга ідзе рэканструкцыя будынка былой пошты пад раённы гісторыка-краязнаўчы музей. Асноўныя сродкі ўжо асвоены. Вось лічбы: пазалета на рамонт пайшло 170 мільёнаў, летась — прыкладна 230 мільёнаў рублёў. Будынак ацяпляецца, вядуцца ўнутраныя работы. Цяпер пытанне — за праектам музейнай экспазіцыі.

Бачыў на свае вочы музейны будынак каля чыгуначнага вакзала. Ён мае досыць вялікія плошчы для таго, каб задаволіць усе жаданні мясцовых музейшыкаў. Галоўнае — каб рамонтныя работы ў хуткім часе завяршыліся.

Па словах дырэктара Асіповіцкай ЦБС Валянціны Логвін, найбольш плённа бібліятэка горада і раёна працуюць з моладдзю ў накірунку прапаганды здаровага ладу жыцця.

— Праграма "Моладзь Беларусі", — кажа Валянціна Людвігаўна, — па якой мы працуем, высветліла адну праблему: такая форма работы, як вечар, не надта спрацоўвае. Наш вопыт паказвае, што найбольш запатрабаванымі ў маладых людзей застаюцца дыспуты і дыялогі, калі кожны ўдзельнік можа выказаць сваё меркаванне, калі адчувае сябе часткай калектыву і асобай адначасова.

У якасці прыкладу Валянціна Логвін прывяла працу сельскай бібліятэкі ў аграгарадку "Лапічы". З мінулага года тут паспяхова ажыццяўляецца праграма Цэнтра зносін для моладзі і падлеткаў "Кантакт". Тэмы для дыскусій — розныя: выбар прафесіі, адпачынак, здароўе, абарона сваіх правоў і многія іншыя.

А з 2010 года ва ўсіх бібліятэках аграгарадкаў Асіповіцкага раёна запрацавала раённая праграма "Моладзь — будучыня сяла", разлічаная на 2010 — 2012 гады.

— Як мне падаецца, трэба пашыраць колькасць электронных выданняў у бібліятэках, — кажа дырэктар ЦБС, — бо менавіта гэтага цяпер патрабуе маладое пакаленне асіпаўчан. Гэта яшчэ адзін прыярытэт нашай працы з моладдзю.

Як бачна, Рэспубліканская праграма "Моладзь Беларусі" на 2006 — 2010 гг. адыгрывае вялікую ролю ў павышэнні ўзроўню культурнага жыцця як гарадскіх, так і сельскіх юнакоў і дзяўчат на Асіповічыне. Падтрымка альтэрнатыўнай музыкі, апытанні дыскатэчных "заўятараў" і, як вынік, змены ў рэпертуары, пошук новых форм работы з моладдзю — усе гэтыя неаспрэчныя крэатыўныя хады прыносяць свой вынік.

Хапае, зразумела, і праблемных момантаў. Гэта і слабая матэрыяльна-тэхнічная база шэрагу ўстаноў культуры горада і раёна, і недастатковая праца культуробітнікаў па прыцягненні моладзі ў народныя калектывы і на дыскатэчныя мерапрыемствы. Па словах Ірыны Раманчук, 12 лютага на выніковым пасяджэнні ў аддзеле культуры Асіповіцкага райвыканкама будуць абмяркоўвацца ўсе гэтыя пытанні. Час, неаспрэчна, прыспешвае.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Асіповічы — Мінск
Фота аўтара

"Як у Мінску"

каў — Міхаіл Сасонка. Адна справа, калі ён навучае 3-4 чалавек у вольны час, іншая — калі адказвае за навучанне 16 чалавек і працуе па графіку.

Міліцыя... у музеі

На жаль, у раённым гісторыка-краязнаўчым музеі Асіповічаў, што размешчаны ў тым жа будынку, дзе і "Равеснік", няма музейнай экспазіцыі, прысвечанай маладзёжнаму руху, хоць праца з моладдзю вядзецца досыць плённа. Музейшычкі плануюць стварыць такую выстаўку ў будучым.

— У нас наладжаны шчыльныя сувязі са школамі, — кажа навуковы супрацоўнік музея Таццяна Вароніна, — і

зейныя калекцыі, усяго ж у фондзе захоўваецца каля 6 тысяч адзінак. Цяпер справа за мастацкім праектам музейнай экспазіцыі, праца над якім ідзе ў Мінску.

Два спецыялісты — восем гурткоў

Асіповіцкі раённы цэнтр народных рамёстваў і дзіцячая школа мастацкіх рамёстваў выглядаюць сапраўдным культурна-этнаграфічным цэнтрам. Дзве ўстановы знаходзяцца пад адным дахам і ствараюць запатрабаваны асяродак для гарадскіх і раённых рамеснікаў.

У раённым Цэнтры народных рамёстваў працуе 8 гурткоў, і найбольшым попытам у наведвальні-

каў карыстаецца гурток керамікі. На жаль, салона-крамы ў РЦНР няма, а значыць, ні метадысты, ні навучэнцы не могуць прадаваць зробленае сваімі рукамі.

— Мы не маем статусу юрыдычнай асобы, — тлумачыць сітуацыю дырэктар установы Людміла Саламянкова, — і не можам арганізаваць на сваёй базе такі салон-краму. Хутчэй за ўсё, такая крама размесціцца ў будынку краязнаўчага музея.

У РЦНР працуюць дырэктар, метадыст і мастак. Атрымліваецца, два спецыялісты вядуць... восем гурткоў. Зразумела, што гэта досыць складана. Ды і філіялаў Цэнтра рамёстваў на раёне пакуль што няма. А гэта яшчэ адзін рэзерв

эфектыўнай перадачы маладому пакаленню культурных здабыткаў нашых продкаў. Па словах начальніка аддзела культуры Асіповіцкага райвыканкама Ірыны Раманчук, стварэнне філіялаў РЦНР — у перспектывіных планах.

А вось у дзіцячай школе мастацкіх рамёстваў працуе шэсць выкладчыкаў і ёсць два філіялы ў раёне: з 1 верасня мінулага года яны з'явіліся ў аграгарадках "Вяз'е" і "Ясень".

— У нас 97 навучэнцаў, — кажа дырэктар установы Алена Паргачова, — але гэта разам з навучэнцамі на раёне. Сёлета быў першы выпуск з васьмі чалавек.

Пагутарыў з выкладчыкам ДШМР Юрыем Туркіным. Летась на абласным конкурсе "Ганчарнае кола" ён заваяваў дыплом другой ступені. У яго сваё бачанне праблемы "прыцягнення" моладзі да традыцыйнага мастацтва.

— На маю думку, каб прыхваціць падлеткаў да народных рамёстваў, — кажа Юрый Віктаравіч, — трэба ладзіць больш пленэраў, выставак-кірмашоў, дзе маладыя людзі могуць пабачыць, як працуе майстар, — і раённых, і рэгіянальных, і абласных. З'явіцца больш вучняў, больш зацікаўленых людзей, і тады можна будзе казаць пра планавую перадачу культурных традыцый і здабыткаў нашых продкаў.

І апошні нюанс: нягледзячы на тое, што гурткі і класы керамікі карыстаюцца найбольшым попытам у маладых асіпаўчан, ні ў ДШМР, ні ў РЦНР няма печы для абпальвання гліняных рэчаў. Як кажа начальнік аддзела культуры Асіповіцкага райвыканкама Ірына Раманчук, электрычныя печы каштуюць вельмі дорага, і пакуль што з прычыны недастатковага фінансавання закупляць такія патрэбныя рэчы няма магчымасці.

Адчуць сябе асобай у дыялогу

Не магу не сказаць некалькі слоў пра Асіповіцкую раённую цэнтралізаваную бібліятэчную сістэму. Пра яе дзейнасць мы даволі часта пісалі на старонках "К".

Дэталі да агульнай карціны

"Сузор'е" — узор для пераймання

Не мог не сустрэцца з кіраўніком народнага ансамбля беларускай музыкі і песні "Сузор'е" і, адначасова, дырэктарам Пратасевіцкай ДШМ Наталляй Еўдакімовіч. Якім жа чынам ёй удаецца "зацягваць" моладзь ў свой творчы калектыв?

— Ніхто нікога не "зацягвае", — зазначыла Наталля Анатольеўна. — Падлеткі самі прыходзяць у наш ансамбль.

Але не ўсё так проста. Аказваецца, па словах кіраўніка "Сузор'я", перш-наперш справа тут... у генах. Яшчэ з дзяцінства Наталля Еўдакімовіч памятае, як яе дзед, бабуля спявалі народныя песні. Ды і маці ў Наталлі Анатольеўны таксама спявае і, да таго ж, з'яўляецца дырэктарам Пратасевіцкага СДК. Дарэчы, менавіта маці, Соф'я Мароз, заснавала "Сузор'е", якое ўжо 21 год радуе жыхароў Асіповіччыны, Беларусі і іншых краін сваімі выступленнямі. Менавіта так, праз "генную" памяць, і прыйшло разуменне таго, што хочацца рабіць у жыцці: стварыць народны калектыв, працаваць з ім, удасканальвацца і, натуральна, выступаць, выступаць, выступаць...

— Але пачынаць гэтую працу трэба з асабістага прыкладу, — упэўнена Наталля Еўдакімовіч. — Таму я прыхваціла да народнай песні мужа, ды і дзеці ад нас не адстаюць. Уявіце: у "Сузор'і" цяпер — чатыры сямейныя пары! Увогуле, наш калектыв вельмі сяброўскі і блізка кожнаму, хто ў ім удзельнічае. Акрамя таго, што Наталля Анатольеўна кіруе "Сузор'ем", яна з'яўляецца і кіраўніком дзіцячага ўзорнага ансамбля "Лянок" Пратасевіцкай ДШМ. Таму дзеці ў "Лянку" ведаюць: калі яны падраснуць, то прыйдуць у "Сузор'е". Такім чынам і адбываецца так, што моладзі ў калектыве ніколі не меншае.

Шмат "сузор'яў" гастралююць, прычым не толькі па Беларусі: былі і ў Славакіі, і ў Балгарыі, і ў Літве, і ў Турцыі... Шмат запрашэнняў маюць і ў іншыя краіны. Якраз гэтым вечарам "су-

зорцы" збіраліся на рэпетыцыю. Пагутарыў з адзінаццацікласнікам Яўгенам Пінчуком, — адным з тых, хто разам з сябрамі спачатку хадзіў у "Лянок", а цяпер з'яўляецца ўдзельнікам "Сузор'я".

Жэня цяпер удзельнічае ва ўсіх мерапрыемствах, якія праводзяцца ў школе. Сцэны ён не баіцца і ўпэўнены, што будзе надалей займацца ў творчай самадзейнасці. Пакуль што збіраецца паступаць у ВНУ і марыць стаць інжынерам. Але на любімы калектыв не забудзецца.

Вядома, каб стварыць запатрабаваны народны маладзёжны ансамбль, трэба быць асобай, за якой пацягнуцца падлеткі. Няўжо на такіх у раёне — дэфіцыт? Калі не, дык чаму на Асіповіччыне існуюць праблемы з пераемнасцю традыцыйнай народнай культуры?

Народны ансамбль песні і музыкі "Сузор'е" Пратасевіцкага СДК.

“Залаты абанемент” і “Дом без адзіноты”,

або Як жывеш, ветэран?

Адказ на гэтае пытанне быў дадзены летась на пашыраным пасяджэнні прэзідыума абласнога Савета ветэранаў культуры Віцебшчыны, на якім выступілі старшыні ветэранскіх саветаў Тамара Ігнацьева з Оршы, Валянціна Мінаева з Ліэзненскага і Валянціна Барысава з Аршанскага раёнаў.

Напачатку хочацца сказаць крыху пра Валянціну Васільеўну Барысаву. Заслужанаму работніку культуры краіны, Валянціне Васільеўне — 80 гадоў, а яе энергія, эмацыйнасць хапіла б на некалькі чалавек. Актыўная жанчына — пастаянны ўдзельнік раённага культурнага жыцця. Не стаў выключэннем і мінулы год, асветлены 65-й гадавінай вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Валянціна Васільеўна сустракалася з моладдзю, выступала на мітынгх ля помнікаў саветскім воінам у вёсках Панізоўе, Зубава, у пасёлку Копысь. Адзін з вечароў у пасёлку Высокае з удзелам Барысавай прысвячаўся жанчынам. З гэтай нагоды рыхтавалася выстаўка кнігі “Гэта наша з

ўстановы культуры, прылеглыя да іх тэрыторыі, уласныя сядзібы.

“За будучыню Радзімы — у адказе” — тэатралізаваная дзея пад такой назвай праходзіла з нагоды 65-годдзя вызвалення Беларусі ў Шуміліне. Ветэраны сталі актыўнымі ўдзельнікамі прадстаўлення.

Вынікова дзейнічаюць ветэраны культуры і ў Віцебскім раёне. Яны каардынуюць працу з тэрытарыяльнымі цэнтрамі сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, грамадскай арганізацыяй Чырвонага Крыжа, ладзяць сумесныя мерапрыемствы, выкарыстоўваюць магчымасці аздараўлення і санаторна-курортнага лячэння ветэранаў, вядуць летапіс сваіх штодзённых намаганняў. Узорным у гэтым плане падаецца вопыт работы з ветэранамі ў аграпрадку “Ноўка” Віцебскага раёна. А ў Полацкім раёне для вывучэння ветэранскіх патрэб будзе праводзіцца анкетаванне.

У Дубровенскім раёне дзейнічае ветэранскі клуб “Дом без адзіноты”, актывісты якога пастаянна працягваюць клопат аб папличніках. “Залатым фармулярам” карыстаюцца ветэраны бібліятэчнай справы ў Гарадоцкім раёне. Гэтае заахвочванне дае магчымасць бясплатнага карыстання камерцыйным кніжным фондам. А ў Полацкай

табой біяграфія”. Гасцей віншаваў народны хор “Высачаначка”, дзе кіраўніком і кампазітарам з’яўляецца Анатоль Бераснеў. Вершы пра жанчын чыталі школьнікі.

Якія ж меркаванні прагучалі на пасяджэнні?
Адказы сакратар абласнога Савета ветэранаў культуры Марыя Гулідава праналізавала леташнія здзяйсненні, казала пра перспектывы работы Савета ў 2010-м. Прыемна было чуць, што народжаны ў Глыбоцкім раёне вопыт па выкарыстанні “Залатога абанемента” (заахвочвальная магчымасць бясплатнага наведвання культурна-масавых мерапрыемстваў свайго раёна для ветэранаў галіны) укараніўся ўжо ў Шаркаўшчынскім, Докшыцкім і Дубровенскім раёнах. Ва Ушацкім, Верхнядзвінскім і Міёрскім раёнах гэты досвед вывучаецца.

Ветэраны культуры Сенненскага раёна бралі актыўны ўдзел у акцыі “Тыдзень роднай зямлі”. Былі добраўпарадкаваны

ЦБС існуе 20-працэнтная зніжка на паслугу “выдача літаратуры павышанага попыту” для пенсіянераў. Адрэал абслугоўвання Полацкай цэнтральнай бібліятэкі працуе па праграме “Залаты ўзрост”.

Ветэраны нашай сферы застаюцца творцамі: да прыкладу, чацвёрты год у Гарадоцкім раёне дзейнічае ветэранскі хор “Кацюша”, створаны па ініцыятыве колішняга загадчыка аддзела культуры Зоі Жолудзь...

Напрыканцы пасяджэння прагучала досыць канкрэтная выснова: вопыт ветэранаў культуры (а іх больш за тысячы) вельмі запатрабаваны ў вобласці.

Галіна КЛЁСАВА, старшыня прэзідыума абласнога Савета ветэранаў работнікаў культуры Віцебскай вобласці, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь
На здымку: Валянціна Барысава і Галіна Клёсава.

Мабільны комплекс

Аўтаклуб аддзела культуры Івацэвіцкага райвыканкама разам з усімі клубнымі ўстановамі раёна праводзіць разнастайныя культурныя, інфармацыйныя, пазнаваўчыя праграмы для жыхароў маланаселеных пунктаў.

Такія комплексныя культурна-забаўляльныя праграмы ўжо адбыліся ў шэрагу вёсак Івацэвіччыны: Быч, Доўгая, Міроні... Пад час іх правядзення былі арганізаваны некалькі тэматычных выставак пад агульнай назвай “Гэта наша з табою зямля”: дэманстраваліся кнігі, карціны мясцовых мастакоў, майстроў народнай творчасці.

У правядзенні гэтых мерапрыемстваў акрамя клубных і бібліятэчных супрацоўнікаў удзельнічалі таксама і сацыяльныя работнікі раёна. Плённа супрацоўнічае Івацэвіцкі аўтаклуб і з Брэсцкім абласным упраўленнем МНС, якое неаднаразова з’яўлялася ўдзельнікам шэрагу мерапрыемстваў, што праводзіліся “на колах”, для жыхароў маланаселеных і аддаленых пунктаў раёна. Большасць комплексных праграм рыхтуецца штогод да вызначаных дат і традыцыйна праводзіцца ў шэрагу сельсаветаў: Квасевіцкім, Падстарынаўскім, Стайкаўскім, Волькаўскім, Жытлінскім, Мілейкаўскім, Быценьскім, Дабромысльскім, Святавольскім, Яглевіцкім, Аброўскім ды іншых.

Таццяна ЦЫБУЛЬСКАЯ

— Калі яшчэ год таму Беларусь на конкурсе была прадстаўлена чатырма-пяціцю ДШМ, — распавядае выкладчыца Лідскай школы мастацтваў Тэрэса Кедык, — дык гэтым разам іх колькасць стала большай за дзесятак.

Гран-пры “Віфлеемскай зоркі” атрымала (у сваёй узроставай групе) за работу “Сповідзь” навучэнка Лідскай ДШМ Настасся Ходырава. Апрача “Крыштальнага храма” ёй уручылі каталогі з малюнкамі і ноўтбук.

Гран-пры — “Сповідзі”

Тры дыпламы і Гран-пры — менавіта столькі ўзнагарод выхаванцы Лідскай дзіцячай школы мастацтваў прывезлі з VIII Міжнароднага Маскоўскага каляднага конкурсу-фестывалу дзіцячай выяўленчай творчасці “Віфлеемскай зорка”. Юныя ўдзельнікі з Расіі, Беларусі, Украіны, Малдовы, Балгарыі, Сербіі прадставілі каля чатырох з паловай тысяч малюнкаў.

Дыпламам II ступені ўзнагароджана за работу “Гефсіманскі” скіт. Напярэдадні Каляд лідскага вучаніца Валянціна Федзюкевіч. Дарэчы, дзяўчына апошнім часам паспяхова ўдзельнічае ў міжнародных конкурсах выяўленчага мастацтва: увосень атрымала дыплом на конкурсе “Чэхаў і героі яго твораў”, што ладзіўся ў Таганрогу...

Таксама дыпламам II ступені ўзнагароджана Наталля Орышыч. Дыплом III ступені атрымаў адзін з наймалод-

шых вучняў Лідскай ДШМ — Рыгор Марозаў. Перамога ў “Віфлеемскай зорцы” для Наталлі і Рыгора стала першым творчым дасягненнем.

Справаздачная выстаўка была зладжана ў храме Хрыста Збавіцеля ў Маскве. У выставачны каталог, натуральна, увайшлі і творы юных лідскіх мастакоў.

Аляксандр МАЦЫЛЕВІЧ

Ліда
На здымках: вучні Лідскай ДШМ з узнагародамі і іхняя настаўніца Тэрэса Кедык; Гран-пры Настасся Ходыравай.

Анёлы сярод кветак

У Салігорскай раённай цэнтральнай бібліятэцы адбылася дабрачынная выстаўка клуба кветкаводаў “Флора”.

У яе праграме былі прадстаўлены калекцыя “Фіялкі настрой”, экспазіцыя лялек “Горад анёлаў”, а таксама вышытыя карціны “Вальс кветак”.

Мерапрыемства праходзіла ў рамках вядомага ў Салігорску “кветкавага” праекта клуба “Флора” пад назвай “Хо-

бі-стыль”. Ягоная мэта — прыцягнуць увагу да людзей, якія займаюцца адмысловым хобі, а таксама — пашырыць сяброўскае кола аднадумцаў.

Былі прадстаўлены і аўтарскія работы, і прадметы народнай творчасці, сувенірныя вырабы з Германіі, Чэхіі, Італіі...

Напрыканцы мерапрыемства ўсе сабраныя грашовыя сродкі былі перададзены Добрачыннаму цэркваў Салігорскай акругі айцу Мікалаю.

Кацярына ВАВІЛАВА, кіраўнік клуба кветкаводаў “Флора” Салігорскай раённай цэнтральнай бібліятэкі

На здымку: фрагмент экспазіцыі.

Інавацыйны цэнтр веры

Барысаўская цэнтральная раённая бібліятэка імя Івана Каладзева добра вядомая інавацыйнымі падыходамі да справы. Адзін з вынікаў такога бібліятэчнага крэатыву — адкрыты летась духоўна-асветніцкі цэнтр.

Мэта яго — фарміраванне ў насельніцтва духоўных каштоўнасцей на падставе хрысціянскіх традыцый. У зборы — больш за 7 тысяч выданняў: кнігі, відэа і аўдыёдыскаў... Фонд бібліятэкі пастаянна папаўняўся, расла і колькасць яго карыстальнікаў. Таму ў 2003 годзе ў адным з мікрараёнаў горада была створана бібліятэка-філіял праваслаўнага чытання. Для папаўнення кніжнага фонду ЦРБ прыняла ўдзел у конкурсе праектаў на атрыманне гранта Мінскага аблвыканкама “Праз праваслаўную кнігу — да

духоўнага адраджэння”. Барысаўчане сталі пераможцамі. Гэта дазволіла ўмацаваць матэрыяльна-тэхнічную базу бібліятэкі праваслаўнага чытання, якая ператварылася ў духоўна-асветніцкі цэнтр.

Цэнтр размясціўся ў галоўнай бібліятэцы (пад яго выдзелена вялікае памяшканне на чацвёртым паверсе). У ім — чатыры супрацоўнікі. Узначальвае яго бібліятэкар з больш як 20-гадовым стажам Галіна Прымак. Знайшлася справа бібліятэкару і будучаму тэолагу Святанне Ярэцавай, якая вучыцца на трэцім курсе Маскоўскага праваслаўнага Свята-Ціханаўскага гуманітарнага ўніверсітэта. А яшчэ тут працуюць два маладыя спецыялісты, выпускнікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў мінулага года, — Вольга Валасач і Павел Алейнік. Калі Вольга абслугоўвае непасрэдна чытачоў, дык Павел займаецца бібліяграфічна-інфармацыйнай работай.

У Цэнтр прыходзяць людзі рознага ўзросту, і для кожнага з іх знаходзіцца цікавы занятак. Па вечарах чытачоў далучае да хрысціянскай веры айцец Аляксандр Вярбіла — Добрачынны Барысаўскай акругі. На відэалекторыі запрашае айцец Сяргей Башкіраў — настаяцель храма Святога дабравернага князя Дзмітрыя Данскога. Пра ўзаемаадносінны сям’і і грамадства, важнасць веры ў стварэнні сям’і, маральным выхаванні дзяцей расказвае псіхолаг раённага сацыяльна-педагагічнага цэнтра Вольга Бусел. Гутаркі па праваслаўі вядзе і айцец Андрэй Шабалоўскі — настаяцель Свята-Георгіеўскай царквы.

Духоўна-асветніцкі цэнтр адкрыў перасоўныя пункты выдачы літаратуры ў трох храмах, а таксама ў прафесійна-тэхнічным ліцэі, вайскавай частцы. Супрацоўнічае Цэнтр і з сельскімі бібліятэкамі. Асабліва паспяхова ў гэтым кірунку дзейнічаюць у Лошніцы, Вяляцічах, Жыцькаве.

Анатоль БАРЫС Барысаў

У філіяле Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь “Дом-музей І З’езда РСДРП” працуе выстаўка Соф’і Лях “Лёгкія фарбы”.

І фарбы сапраўды лёгкія: яны... з пуху. Пух таполяў, дзьмухаўцоў,

Сапраўды лёгкія фарбы

скрыпеню замяняюць мастаччы фарбы. Пры дапамозе пінцэта гэты прыродны матэрыял выкладваецца на цёмную аксамітную паперу і накрываецца шклом.

У экспазіцыі — больш за 30 карцін, выкананых у незвычайнай тэхніцы. Гэта партрэты Францыска Скарыны, Еўфрасіні Полацкай, Янкі Купалы, Якуба Коласа...

На выстаўцы таксама была прадстаўлена серыя работ да Дня Вялікай Перамогі: рэпрадукцыі ілюстрацый літоўскага мастака С.Красаўскаса да кнігі “Да апошня-

га дыхання” — зборніка вершаў саветскіх паэтаў, якія загінулі ў гады ваеннага ліхалецця.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
На здымках: работы Соф’і Лях.

Францыя — Ганаровы госць XVII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу

Абранне гэтай краіны невыпадковае: з ёй Беларусь звязваюць даўнія міжкультурныя стасункі яшчэ з часоў Асветніцтва. Сёння яны працягваюць імкліва развівацца, пра што сведчыць шэраг сумесных праектаў у галіне літаратуры і мастацтва. Падрабязней даведацца аб актуальных планах Пасольства Францыі ў нашай краіне ў гэтай сферы карэспандэнт “К” вырашыў непасрэдна ў саветніка па супрацоўніцтве і культуры дыпламатычнай місіі Францыі ў Рэспубліцы Беларусь Людовіка РУАЙЕ.

Сустрэаемся ля стэнда

— Як вядома, статус Ганаровага госця на Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы — не толькі прэстыж, але і вялікая адказнасць...

— І гэта яшчэ мякка сказана! Мы былі вельмі ўзрушаны тым, што Францыю абралі Ганаровым

так і для гасцей падзеяй, дзякуючы якой будуць наладжаны цесныя стасункі з шырокай беларускай публікай, франкамоўнай і не толькі, што з’яўляецца прыярытэтам у правядзенні ўсіх нашых культурных імпрэз.

— Адно з самых адметных тэмаў мерапрыемстваў — конкурс на лепшы літаратурны твор на французскай мове. Ці

Знаёмства за 5 дзён

госцем на сёлетнім кніжным салоне. Зразумела, адразу ж з’явілася даволі шмат тэхнічных пытанняў. Яны былі звязаны як з афармленнем і парадкам работы стэнда, так і з распрацоўкай агульнай праграмы. Натуральна, нам вельмі хацелася б, каб усё прайшло так, як запланавана, бо гаворка ідзе пра імідж нашай краіны! Наша задача — зрабіць стэнд гасцінным і даступным, з мноствам пазнаваўчых і забаўляльных мерапрыемстваў, розных на розную аўдыторыю. Мы імкнуліся ўсё прадугледзець, не пакінуўшы па-за ўвагай нават драбніткі дэталь дэкарацыі. У гэтым вы зможаце пераканаецца адразу па адкрыцці форуму.

— Што падрыхтавала Пасольства Францыі ў нашай краіне да 17-й Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу?

— Адзел супрацоўніцтва і культуры Пасольства Францыі ўжо некалькі месяцаў працуе над тым, каб наша праграма на сёлетнім Мінскім кніжным форуме была насычанай і разнастайнай. Мы запрасілі некалькіх пісьменнікаў, у тым ліку Крысціана Гарсена і П’ера Карнюэля, якія адразу ж ахвотна прынялі прапанову ўпершыню наведаць Мінск. Аднак большасць гасцей ужо знаёмы з беларускай сталіцай. Сярод іх мы зможам убачыць Ан-Мары Поль, Катрын Міле, Дэвіда Фанкіноса і Цыры Ленца.

Зразумела, што ў праграму стэнда Францыі ўключаны не толькі аўтограф-сесія, але і літаратурныя сустрэчы, “круглыя сталы”, а таксама лекцыі, прысвечаныя “тэхнічнаму” боку літаратурнай галіны, які непасрэдна ўплывае на папулярнасць аўтараў, — выдавецкай справе і кнігагандлю. Мы падрыхтавалі і іншыя мерапрыемствы, што дапамогуць бліжэй пазнаёміцца з Францыяй. Праца стэнда нашай краіны будзе арганізавана на французскай і рускай мовах для таго, каб найбольш вялікая колькасць наведвальнікаў змаглі прыняць удзел у нашых мерапрыемствах. 17-я Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш стане як для нашага пасольства,

багата назбіралася заявак?

— Пра конкурс было абвешчана некалькі месяцаў таму на нашым сайце, а таксама ў сярэдніх і вышэйшых навучальных установах, дзе вывучаюць французскую мову. Мы прапанавалі школьнікам і студэнтам напісаць твор на французскай мове на пэўную тэму і накіраваць яго на наш адрас. Прыём заявак завяршыўся 1 лютага. Мы атрымалі даволі шмат тэкстаў, якія цяпер дэтальна вывучаем. Узнагароджанне пераможцаў адбудзецца ў нядзелю, 14 лютага, — у дзень закрыцця кніжнага форуму.

— Нашы суайчыннікі, якія валодаюць мовай Мальера і Гога, атрымаюць унікальную магчымасць пагартаць кніжныя навінкі, выдадзеныя ў Францыі. На якія з іх вы парэкамендуеце увагу наведвальнікам стэнда?

— Сапраўды, на стэндзе будуць прадстаўлены самыя свежыя французскія літаратурныя навінкі. Мы прынялі рашэнне зрабіць асаблівы акцэнт на сучасную французскую літаратуру. Напрыклад, у нас будзе прадстаўлена апошняя кніга Фрэдэрыка Бегбедэра “Французскі раман”, якая ў лістападзе мінулага года атрымала прэстыжную прэмію Рэнадо. Імя гэтага маладога і вельмі таленавітага пісьменніка добра вядома на Беларусі. Дарэчы, Бегбедэра, добра вядомы ў Беларусі, і сам з задавальненнем паўдзельнічаў бы ў Мінскай кніжнай выстаўцы-кірмашы, калі б на гэты час у яго не прыпадала загадкавае заплаваная камандзіроўка.

Між іншым, побач з французскай літаратурай наведвальнікі змогуць знайсці шмат выданяў, перакладзеных на рускую і беларускую мовы.

Крызіс — творчасці не перашкода

— Ці можна казаць пра развіццё кнігавыдавецкай справы ў Францыі? Або сусветны эканамічны крызіс унёс у гэты працэс свае карэктывы?

— На долю выдавецкай справы і ў дакрызісныя часіны прыхо-

дзілася нямала цяжкасцей. Што і казаць, крызіс значна ўскладніў сітуацыю. Нам давалося гэта адчуць непасрэдна, калі мы звярталіся ў французскія выдавецтвы з мэтай запрасіць іх на мінскую выстаўку. Часта адказ быў адзін і той самы: камандзіровачны бюджэт катастрофічна зніжаны і не дазваляе прымаць удзел у многіх буйных міжнародных праектах. Дарэчы, гэтая тэма будзе абмяркоўвацца пад час выступлення на нашым стэндзе Эрыка Віня, загадчыка аддзела “Эс” ў выдавецтве “Галімар”. Пры гэтым кожны зможа задаць яму тэмаў і іншыя актуальныя пытанні.

— Ці шмат французскія чытаюць мастацкай літаратуры, у тым ліку замежных аўтараў?

— На брак перакладаў замежных аўтараў на французскую скардзіцца не выпадае. Літаратура ў Францыі, як, зрэшты, і паўсюль у Еўропе, застаецца сродкам забаў і своеасаблівага абстрагавання ад штодзённасці. Сёлета ў нашай краіне зіма выдалася больш суровай, чым звычайна, і я знаёмы з многімі людзьмі, якія адкрылі для сябе такое задавальненне, як “чытанне каля агню”. Да таго ж, белетрыстыка і фантастыка, што з’явіліся сёлета, мела асаблівы поспех. Можна, нават з прычыны надвор’я?

— Цяпер у свеце набывае папулярнасць электронны фармат кнігі. Наколькі пашырэнне ў Францыі? Ці існуе пагроза поўнага выцяснення звычайнага папяровага выдання?

— Электронная кніга, бесспрэчна, атрымала шырокае распаўсюджанне. Але на сённяшні дзень я не бачу асаблівых змен: людзі працягваюць браць з сабой звычайныя кнігі і на працу, і на адпачынак. Гэта асабліва заўважна ў грамадскім транспарце, дзе вельмі рэдка можна ўбачыць тых, хто чытае электронныя кнігі. Магчыма, гэты від чытання ўжо не такі папулярны і не дамінуе ў французскай. Ва ўсялякім выпадку, я перакананы, што нішто не заменіць задавальненне ад дотыку да паперы пры перагортванні старонак і, тым

больш, водар навіючых (або, наадварот, вельмі старых) кніг.

У мяне такое ўражанне, што электронныя кнігі — гэта нейкая тэхнічная прылада, якая была створана ў выглядзе камп’ютэрнай праграмы некалькі гадоў таму адмыслова для камп’ютэра, а не для чалавека. Але праект не прыжыўся. Магчыма, гэта толькі мае адчуванні, і гаворка ідзе пра рознае ўспрыманне рэчаў рознымі пакаленнямі.

Пад зоркай Максіма

— Наколькі вядома, супрацоўніцтва ў сферы кнігавыдавецтва паміж Беларуссю і Францыяй мае сістэмны характар. Сведчаннем таму — хаця б праграма дапамогі публікацыям “Максім Багдановіч”...

— Праграма дапамогі публікацыям — гэта праект, які да нядаўняга часу курыраваўся Міністэрствам замежных спраў Францыі. Сёння ім кіруе “Кольцюрфранс”, буйное агенцтва, чья дзейнасць накіравана на распаўсюджванне французскай культуры ў свеце. Падобныя праграмы існуюць у многіх краінах: напрыклад, праграма “Пушкін” — у Расіі, “Скаварада” — ва Украіне, альбо “Бой Зеленскі” — у Польшчы... Іх мэтай з’яўляецца пераклад французскіх кніг на мову дадзенай краіны. У сваю чаргу, “Кольцюрфранс” і Пасольства ўдзельнічаюць у набыцці аўтарскіх правоў і аказваюць фінансавую дапамогу выдавецтву, якое выпускае кнігу. Вельмі часта прапанова з боку перакладчыкаў і выдавецтваў перавышае наяўныя сродкі, і мы вымушаны рабіць выбар.

— Ці варта чакаць сёлета новых сумесных праектаў у сферы культуры і мастацтва?

— Так, праектаў даволі шмат. Сёлета мы аддаём прыярытэт выстаўкам, галоўным чынам — жывапісу, а таксама нашым, пастаянным і ўжо традыцыйным, мерапрыемствам, такім, як, напрыклад, Дні франкафоніі ў сакавіку. Усе нашы сёлетнія праекты на першае пал’годдзе знаходзяцца цяпер у стадыі падрыхтоўкі, але гэта ўжо іншая гісторыя.

Канстанцін АНТАНОВІЧ

У казачны джаз — з мелафонам

XXI Міжнародны музычны праект “Мінскі джаз-2010”, што завяршыўся пазаўчора, быў арганізаваны Мінгарвыканкамам і Нацыянальным канцэртным аркестрам Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам. Тры вечары ў Клубе імя Дзяржынскага змясцілі падрыхтаваную Біг-бэндам аркестра прэм’ерную праграму ў дзвюх частках “Джаз XXI стагоддзя” і фінальны “Джаз без межаў”, дзе выступілі зоркі сусветнага джаза — госці з Расіі і ЗША.

Праслаўтаму “джазаваму квадрату” (так называюць музычную аснову, па “канве” якой ажыццяўляецца імпрывізацыя) было падпарадкавана нават убранны сцэны. У рамцы неіснуючай карціны горда значылася: “Мінскі джаз”. Іншыя “відарысы” уяўлялі з сябе нечаканыя фотавывявы прызнана-джазавых музычных інструментаў і іх асобных частак. Удала было абыграны спалучэнне “двойкі” і “адзінкі” ў парадковым нумары фестывалю, годзе і стагоддзі яго правядзення. А розныя варыянты напісання — “jazz” і “джаз” — літаральна “гучалі” перазовамі лацінкі і кірыліцы, сусвету і беларускасці, сучаснасці і вечна юнай даўніны.

Замежныя ўдзельнікі праекта гралі музыку Дзюка Элінгтона, уласныя кампазіцыі. Адметнасцю ж беларускіх праграм сталася тое, што яны не прапаноўвалі гістарычны экскурс, хай і ў не далёкі ад нас дзясцігоддзі, а прадставілі джаз менавіта XXI стагоддзя. Такі прыняцый зварот мастацкага кіраўніка праекта і галоўнага дырыжора калектыву да найноўшых джазавых кампазіцый адкрыў нашай публіцы новы джазавы свет.

— Выкананне твораў каліфарнійскага кампазітара, джазавага музыканта, аранжыроўшчыка і кіраўніка Біг-бэнда Гордана Гудвіна многаму вучыць наш аркестр, надае нам упэўненасці, — сказаў са сцэны М.Фінберг. — Гэтая музыка даволі дэмакратычная, але выконваць яе вельмі няпроста. Так што, будзем імкнуцца да новых вяршынь!

Маэстра сам вёў канцэрт, знайшоўшы цудоўны баланс паміж лішняй сцісласцю выказвання і шматслоўем. І, як заўсёды, “дырыжыраваў” яшчэ і глядзельнай залай, дапамагаючы ёй зарыентавацца, дзе лепей падтрымаць музыкантаў апладысманамі.

“Падарожжа ў краіну Гудвіна” і сапраўды сталася “казачным”. Ужо хаця б таму, што фінбергаўцы ўзялі ў яго... мелафон — новы джазавы інструмент, сканструяваны напрыканцы ХХ ст. у тагачаснай Чэхаславакіі на аснове “сімбіёзу” валторны і трубы. Наш аркестр набыў чатыры мелафоны, і трубачы Біг-бэнда хутка засвоілі ігру на іх, прэзентаваўшы сваё майстэрства ўжо на першым канцэрце фестывалю.

Вісветлілася, што джазу XXI стагоддзя падуладна ўсё: запальныя рытмы і нават ламбада, элементы музычнага мінімалізму, яшчэ больш багатае выкарыстанне разнастайных ударных, частыя працяглыя сола асобных інструментаў ці груп у нечаканых “ракурсах” (у тым ліку на пачатку кампазіцый), шырокае перанясенне ў аркестр сольных і ансамблевых прыёмаў, на якія здольныя толькі лепшыя музыканты, прынцыпальна новыя “мелодыі”, дзе ўласна меладыйная лінія — не галоўная. І новыя тэмбры! А мікрафоннае падгучванне, якое шырока выкарыстоўваецца ў сучасным джазе, дапамагае больш ярка “высвецціць” у аркестравым суквецці асобныя галасы або, наадварот, максімальна збалансаваць агульную палітру.

Назва адной з кампазіцый — “Некалькі добрых людзей” — падалася асабліва сімвалічнай. Бо, дзякуючы М.Фінбергу, на абодвух канцэртах аркестра не былі забытыя імяны тых, хто ў розныя гады спрыяў развіццю беларускага джаза: Юрый Бяльзакі, Эдзі Рознер (100-годдзе з дня яго нараджэння калектыву адзначыць на сакавіцкім фестывалі “Шлягер на ўсе часы”), Барыс Райскі, Яўген Плябаў, Яўген Грышман... Да таго ж, ледзь не ўпершыню канцэрт аркестра набыў “індывідуалізацыю” асоб. Слухачы змаглі запомніць не толькі новага вакаліста калектыву — Юрыя Селязнёва, бо імяны салістаў-інструменталістаў, а раз-пораз — і ўсіх музыкантаў Біг-бэнда, гучалі нястомна пасля кожнай кампазіцыі ці да яе пачатку.

Усё гэта быццам “рыхтавала” публіку да цырымоніі ўручэння прэміі “Лепшы джазмен года”, вымушала яе самастойна шукаць “самага-самага” і тым падагрывала інтрыгу. Імя пераможцы мы даведаліся толькі ў сярэдзіне другога фестывальнага канцэрта. Ім аказаўся Дзмітрый Хаменка (клавійныя) — колішні выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, які працуе ў калектыве ўжо 10 гадоў і добра вядомы сваімі шыкоўнымі імпрывізацыямі не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. Бо джаз, як засведчыў і фінальны фестывальны канцэрт, — мастацтва папраўдзе без геаграфічных і творча-экспериментальных межаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Ігара КУЗНЯЦОВА

Адкуль пайшоў “Буквар”?

У старажытнасці падземны пакручасты сход часта быў адным з атрыбутаў буйнога палаца, крэпасці ці храма і мець працягласць у некалькі сотняў метраў. Акрамя такіх “лабірынтаў” былі на тэрыторыі нашай краіны і унікальныя падземныя цэрквы, створаныя ў першай палове XVII ст. Адна з іх размяшчалася на тэрыторыі Куцеінскага Богаўленскага манастыра ў Оршы.

Упершыню шырокая грамадская даведалася пра падземную праваслаўную царкву ў гонар Уваскрэсення праведнага Лазара, забытую на некалькі стагоддзяў, толькі ў пачатку XX-га, калі мясцовы краязнаўца Е.Цехановіч у сваіх нататках распавёў пра адкрыццё манахаў і даў падрабязнае апісанне пярочнага храма плошчай 11 квадратных метраў, які па форме нагадваў крыж, што пацверджана сучаснымі археалагічнымі раскопкам. Неабходнасць стварэння такога аб’екта, як і

Частка комплексу манастыра. Будынак былой друкарні XVII ст.

самога манастыра, была выклікана тагачаснымі ганеннямі на праваслаўе пасля Брэсцкай царкоўнай уніі 1596 г.

Вялікім шчасцем для праваслаўных Оршы стала атрыманне граматы на заснаванне мужчынскага манастыра ад патрыярха Іерусалімскага Феофана ў 1620 г. Атрымаць дазвол ад тагачасных улад было куды цяжэй. Толькі аўтарытэт Багдана Статкевіча і яго заможнасць паспрыялі станоўчаму вырашэнню гэтага пытання.

Як адзначыла загадчык музея гісторыі і культуры Оршы Святлана Ізімава, паводле архіўных даных вядома, што ў 1623 г. распачалося будаўніцтва драўлянай пяцікупальнай Богаўленскай царквы манастыра, які атрымаў назву ад ракі Куцейна, што, як і сёння (толькі цяпер яна больш нагадвае ручаіну), суседнічала з праваслаўнай лаўрай. Таксама ў XVII ст. на тэрыторыі манастыра была пабудавана мураваная царква ў стылі барока, якая дзейнічае і сёння.

Па словах Святланы Фёдаравы, на тэрыторыі манастыра працавала вельмі шмат майстроў, у тым ліку спецыялістаў па апрацоўцы дрэва, у прыватнасці, па кругавой разьбе. Дзякуючы іх вытанчанай працы манастыр упрыгожваўся кветкамі і дзіўнымі раслінамі з дрэва. Усяго ў манастырскім брацтва ўваходзіла каля 200 чалавек, сярод іх былі таксама гравёры, мастакі. Там жа выраблялася і прыгожая

Таямніцы Аршанскай лаўры

Свята-Троіцкая царква XVII ст.

кафля з раслінным і геральдычным арнаментам.

Аднак не толькі гэтая дзейнасць праславіла на ўвесь славянскі свет гэты Аршанскі манастыр. Практычна ад пачатку яго дзейнасці, у 30-я гады XVII ст., па запрашэнні Багдана Статкевіча і ігумена Іаілы Труцэвіча ў лаўры распачынае актыўную дзейнасць вядомы друкар Спірыдон Собаль. Як мяркуюцца, у адным з жылых манастырскіх будынкаў, што часткова захаваліся да нашых дзён, і была створана друкарня, адна з найбуйнейшых у той час на беларускіх

Гравюры з выданняў Куцеінскай друкарні 1647 і 1652 гг.

землях. Нельга не згадаць і такі цікавы факт: манастырскія майстры працавалі нават у галіне нотадрукавання. Першай жа кнігай Спірыдона Собаля ў Оршы, дарэчы, як і Францыска Скарыны ў Празе, становіцца Псалтыр. А ў тым жа 1631 г. выходзіць і тагачасны “бестселер” — “Буквар”, адзін з першых друкаваных беларускіх падручнікаў. Менавіта Спірыдон Собаль упершыню ўвёў ва ўжытак само слова “буквар”, што цяпер азначае назву першага падручніка, па якім дзеці пачынаюць вучыцца чытаць і пісаць. Таксама ў “Буквары” былі змешчаны біблейскія тэксты і малітвы, а таксама маральна-павучальныя тэксты. Акрамя таго, яго дапаможнік па навучанні першапачатковай грамаце называўся азбукай.

Асноўнай мэтай друкарні стала выданне даступных для розных слаўб грамадства кніг рэлігійнага і асветніцкага зместу. Таму той жа “Буквар” быў выкананы толькі ў адным колеры. Тым не менш, выданні Куцеінскай друкарні вызначаюцца асабліва

асобнасцю дзейнасць вядомы друкар Спірыдон Собаль. Як мяркуюцца, у адным з жылых манастырскіх будынкаў, што часткова захаваліся да нашых дзён, і была створана друкарня, адна з найбуйнейшых у той час на беларускіх

зыходу, але і таму, што вялікую ролю ў баях адыграў ландверны корпус Войрша, які, у адпаведнасці са статусам, быў сфарміраваны толькі з аб’яўленнем вайны і не меркаваўся для ўдзелу ў баях нароўні са стальмі карпусамі. Калі казаць сучаснай мовай, ён складаўся з рэзервістаў.

Страта ж Баранавічаў у 1916 г. была надзвычай балючай для царскай арміі. Горад на той час быў у цэнтры шляхоў Масква — Мінск — Брэст і Вільня — Роўна. Дзякуючы запісам нямецкага салдата, можна прасачыць за дынамікай, паслядоўнасцю пранікнення варожаў войскаў на нашу тэрыторыю, захоп стратэгічна важных аб’ектаў, такіх, як, напрыклад, чыгуначныя станцыі.

Вальтэр Фогель у нататках апісвае зольшага агульную сітуацыю і ўсё ж пачкае месца для ўласных уражанняў, замалёвак. Напрыклад, нямецкі салдат так апісвае ваенную сітуацыю: “Багністы раён каля Агінскага канала — спрыяльная мясцовасць для малой вайны. Першабытныя лясы паміж двума азёрамі і выгібам ракі Шчары не дапускаюць перасоўвання злучаных частак. Торф пад нагамі дрыжыць і вагаецца... Далёка адкрытая прастора балот лёгка абстрэляваецца сапернікам з закрытых пазіцый. Густы хмызняк, шматлікія раўчкі, вокны глыбокіх балот з кожным крокам ускладняюць перамяшчэнне.” Не выпад-

паліграфічнага выканання — блізкасць да традыцый беларускага народнага мастацтва, знігаваных стылістычнымі прыёмамі барока. Усяго з Куцеінскай друкарні выйшла 27 кніг. Тыраж некаторых з іх складаў больш за паўтысячы экзэмпляраў.

Дзейнасць манастырской друкарні спынілася ў 1654 г. з-за руска-польскай вайны. Як адзначаюць гісторыкі, пасля захопу Оршы ў 1656 г. расійскі цар Аляксей Міхайлавіч наведваў лаўру і быў у захапленні ад дзейнасці мясцовых майстроў. Па яго загадзе з манастыра ў Маскву былі вывезены лепшыя разьбяры па дрэве, гравёры, якія пасля працавалі ў Аружэйнай палаце Крамля, аздаблялі Каломенскі палац. Паводле некаторых крыніц, абсталяванне друкарні было дастаўлена ў Маскву ў 1675 г. і перададзена пад кантроль Сімяона Полацкага.

Канчатковы ж заняпад манастыра адбыўся пасля вайны 1812 г., калі лаўра была цалкам разбураная. І хоць напрыканцы XIX ст. былі спробы аднавіць манастыр і на яго тэрыторыі нават з’явілася школа для бедных, тым не менш, у XX стагоддзі будынкі манастыра выкарыстоўваліся хіба што пад гаспадарчыя патрэбы, а ў 30-х гадах там нават размяшчалася ваенная частка.

Сёння манастыр хоць і павольна, але адраджаецца. Напрыканцы 1980-х ён быў перададзены Праваслаўнай Царкве, і цяпер там жыве некалькі манахаў. Не так даўно адбыўся першы неабходны рамонт страхі будынка былой друкарні.

Не сказалі свайго апошняга слова і аічынныя гісторыкі. І хоць на тэрыторыі манастыра Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі правёў ужо некалькі археалагічных даследаванняў ды выявіў шэраг прадметаў ганчарнай керамікі, кафлі, вырабаў з дрэва і металу, але яшчэ чакае новых адкрыццяў патайных падземны сход, які, па мясцовым паданні, праходзіць пад Дняпром і злучае манастыр з цэнтрам горада.

Фота аўтара

Што трэба зрабіць, каб з маленства прывіць любоў і вернасць да сваёй Радзімы будучым абаронцам Айчыны? Пытанне не з лёгкіх. За свае 50 гадоў установа культуры “Рэспубліканскі Дом” Рэспубліканскага дзяржаўнага грамадскага аб’яднання “Дабраахвотнае таварыства садзейнічання арміі, авіяцыі і флоту Рэспублікі Беларусь” у гэтым плане мае шмат плённых распрацовак.

Ад значка да гарматы

Старшыня цэнтральнага Савета ДТСААФ РБ генерал-маёр Анатоль Сцяпук адзначае, што як адно з асноўных падраздзяленняў абароннага Таварыства Рэспублікі Беларусь установа культуры на працягу ўсёй сваёй гісторыі з’яўляецца адным з цэнтраў ідэалагічнай і культурна-метадычнай працы, сапраўднай школай мужнасці і патрыятызму. За гэты перыяд Рэспубліканскім Домам ДТСААФ зроблена велізарная і шматпланавая праца па папулярызацыі гісторыі і дзейнасці устаноў, вопыце яе арганізацыйных структур і арганізацый па выкананні значных задач у маштабе ўсёй краіны, аказанні метадычнай дапамогі ў падрыхтоўцы і правядзенні мерапрыемстваў абаронна-патрыятычнай скіраванасці.

Больш за чвэрць стагоддзя пры РД працуе Музей гісторыі ДТСААФ, які, трэба адзначыць, з’яўляецца адзіным на постсавецкай прасторы. У яго чатырох залах — амаль дзве тысячы унікальных экспанатаў, што збіраліся пачынаючы з 1927 года. На вітрынах музея можна ўбачыць узоры ваеннай тэхнікі і рыштункаў, значкі 30-х гадоў, асабістыя рэчы і фотаздымкі, узнагароды і макеты — усё тое, што стварае своеасаблівы летапіс грамадства.

Сёння гэтая ўстанова таксама актыўна развіваецца: штогод на базе Дома абароннага Таварыства праводзяцца патрыятычныя акцыі. Толькі ў межах Рэспубліканскай патрыятычнай акцыі “Раўненне на герояў Перамогі!”, прысвечанай 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, з удзелам супрацоўнікаў ДТСААФ сёлета прайшло мноства знакавых імпрэз у навучальных установах, дамах культуры, на адкрытых пляцоўках у шматлікіх кутках Беларусі. Другі этап акцыі праводзіцца пад дэвізам “Мы — спадчыннікі Вялікай Перамогі!”. У гэтых мерапрыемствах вялікую ролю адыгрывае Цэнтр грамадскіх аб’яднанняў па патрыятычным выхаванні моладзі пры Доме ДТСААФ, у склад якога ўваходзіць 31 калектыў. Сярод форм работы — правядзенне Урокаў мужнасці ветэранамі вайны і працы, тэматычных сустрэч з навучэнцамі, студэнтамі, курсантамі, літаратурна-музычныя вечары і шэраг іншых патрыятычных мерапрыемстваў.

Іван АРХІПАЎ,
член Ваенна-навуковага таварыства пры ЦДА

Тры баі ў багне

Што мы ведаем пра падзеі Першай сусветнай вайны, якія адбываліся на тэрыторыі Беларусі? За выключэннем інфармацыі са знакамітых дакументальна-мастацкіх запісак Максіма Гарэцкага “На імперыялістычнай вайне” ды шэрагу архіўных дакументаў, звестак не так ужо і шмат. У тым ліку пра Баранавічы, дзе ў 1915 г. знаходзілася стаўка імператара Мікалая II.

Звярнуцца да ваеннай гісторыі Баранавічаў прымусяць кніга Вальтэра Фогеля “Сусветная вайна ў асобных аперацыях: Баранавічы. 1916 год”, выдданая ў перакладзе на рускую мову ў Дзяржаўным выдавецтве Пецярбурга ў 1921 г.

Кніга, складзеная з устамінаў салдата, які служыў у “Сілезскім” корпусе, падрабязна знаёміць з ваеннымі падзеямі ў ваколіцах Баранавічаў, у прыватнасці, з так званым Бруслаўскім прарывам.

Цікавая і сама гісторыя гэтай кнігі. З мэтай набыцця вопыту ў тактычных і стратэгічных распрацоўках ваенных аперацый пры садзейнічання Германскага дзяржаўнага архіва ў 1920-я асобнымі брэншурамі пачалі перавыдавацца апісанні баёў Першай сусветнай. Гэта ў тэрэтычным плане шмат у чым дапамагала як ваенна-гістарычнай камісіі па выкарыстанні досведу вайны, так і каманднаму складу Чырвонай Арміі.

Адметна, што баі каля Баранавічаў цікавілі савецкіх ваенных тэрэтыкаў не толькі з-за няўдалага для рускіх войскаў

Баранавічы ў час Першай сусветнай вайны. Мікалай II са свайтай накіроўваецца ў штаб стаўкі. 1915 г.

кова фронт расцягнуўся на 163 кіламетры. Акрамя гэтага, нямецкі салдат падкрэслівае: “...Рускім воінам лепш, бо на іх баку мясцовыя жыхары, якім вядомы мясцовасць і дарогі...”

29 ліпеня завяршыўся трэці, апошні вялікі бой за Баранавічы. Барацьба за дарогу ў Брэст-Літоўск праз гэты горад каштавала нямецкім войскам 40 тысяч забітых, 60 тысяч раненых. І ўсё ж пазіцыі яны захавалі, а пасля прадоўжылі наступленне ў бок Ковеля. Пакідаючы беларускую тэрыторыю, Вальтэр Фогель адзначае наступнае: “Выдмы — лясы — балоты. Бедная зямля, патрывожаная плугамі дзікіх бітваў, угноеная каштоўнай крывёй. Даўно ўжо наступіла цішыня на баранавіцкіх палях і сенажацях. Акапы запаўняюцца пяском. Драўляныя крыжы гніюць, магілы знікаюць. Спакойна цячэ вада сярод выдмаў і сенажаццяў, ціха шпэчуцца хвалі з вячэрнім ветрыкам. І з цёплых водаў у лясным шуме гучыць таямнічы шэпт — геранічная песня, плач герояў...”

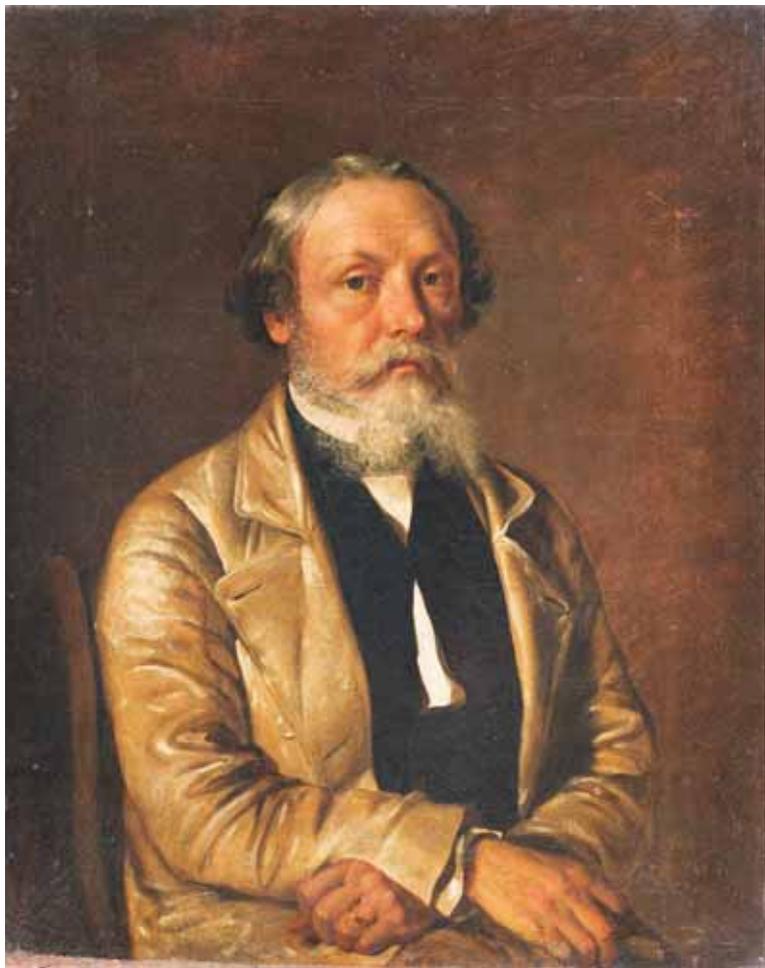
Праз некалькі гадоў пасля заканчэння Першай сусветнай вайны прадмову да напісанай звычайным салдатам кнігі зрабіў яго непасрэдным кіраўнік — генерал-фельдмаршал Войрша.

К.А.

У дзень нараджэння мастака гледачы трапяць на вернісаж твораў Івана Хруцкага (з калекцыі музея), а таксама выстаўку пейзажных эцюдаў прапраўнучкі жывапісца — Ядвігі Аляксандраўны Маціеўскай (1916 — 1996 гг.), выхаванкі Кіеўскага мастацкага інстытута. Будуць прадстаўлены два медалі беларускага скульптара Алеся Шапілы, прысвечаныя Хруцкаму.

У сувязі з юбілеем мастака сёлета 22 верасня ў памяшканні штаб-кватэры UNESCO ў Парыжы будзе экспанавацца 12 твораў І.Хруцкага з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі, створаныя жывапісцам да 1848 года. Гэтыя ж палотны з 3-га кастрычніка складуць экспазіцыю ў Дзяржаўным музеі Францыі — Луўры.

Іван Хруцкі — Наш вялікі зямляк

І.Хруцкі. "Аўтапартрэт".

А зараз я хацеў бы нагадаць чытачам асноўныя вехі жыцця і творчасці І.Хруцкага. Нарадзіўся ён у мястэчку Ула Лепельскага павета Віцебскай губерні ў сям'і грэка-уніяцкага святара Фамы Іванавіча Хруцкага. Дарэчы, доўгі час яго называлі Іванам Трафімавічам і пазначалі нават розныя гады жыцця. Але выяўлены ў 1980-я архіўныя дакументы дазволілі выправіць недакладнасці ў біяграфіі мастака.

Першапачатковую мастацкую адукацыю юнак атрымаў у Полацкім ліцэуме, які скончыў у 1827 годзе. Адроз-

ж паехаў у Пецярбург, дзе браў прыватныя ўрокі ў знакамітага партрэтаста Георга Доў і адначасова ў якасці вольнага слухача наведваў Акадэмію мастацтваў, дзе вучыўся ў А.Р. Варнека. У 1836 годзе Савет Акадэміі адзначыў нацюрморт мастака "Кветкі і плады" Вялікім сярэбраным медалём. І.Хруцкі атрымаў званне свабоднага мастака. А праз год імператар Мікалай I падарыў яму гадзіннік з залатым ланцужком "в поощрение к дальнейшим трудам" за карціны, "изображающие детей, торгующих фруктами". У 1838 годзе два

Калі мы згадваем імя Івана Хруцкага, на памяць адразу ж прыходзяць яго бліскучыя нацюрморты, а ўжо потым — партрэты, інтэр'еры, пейзажы. Хаця і ў гэтых жанрах ён быў самым дасканалым майстрам. Выдатны беларускі жывапісец, ён унёс вялікі ўклад і ў выяўленчую культуру Расіі. І гэты, канешне, бясспрэчны факт амаль што на цэлае стагоддзе, дзякуючы расійскім гісторыкам мастацтва, "ператварыў" нашага Хруцкага ў чыста "рускага мастака". Сёння, дзякаваць Богу, усё стала на месца, і гэта прызнана ва ўсім культурным свеце: Іван Фаміч Хруцкі — беларускі мастак, імя якога ўнесена ў Спіс памятных дат UNESCO 2010 года. І ў сувязі з 200-годдзем з дня яго нараджэння 8 лютага ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі пройдуць святочныя ўрачыстасці. А 12-й гадзіне на Галоўпаштамце г. Мінска адбудзецца спецыяльнае гашэнне канверта з маркай з удзелам намесніка міністра сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь Ніны Гаўрылавай, дырэктара НММ Уладзіміра Пракапцова, прадстаўнікоў Беларускага саюза філатэлістаў. А ў 16 гадзін у музеі адбудзецца прэс-канферэнцыя для СМІ, дзе плануецца ўдзел кіраўнікоў Міністэрства культуры краіны, Міністэрства сувязі і інфарматызацыі, Праўлення Нацыянальнага банка, Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO, прадстаўнікоў Віцебскага аблвыканкама, Полацкага гарвыканкама, вядомых мастакоў, музейных супрацоўнікаў і іншых дзеячаў культуры.

Памятны канверт з маркай да 200-годдзя з дня нараджэння І.Ф. Хруцкага.

палотны Хруцкага былі адзначаны Акадэміяй Малым залатым медалём. Імя мастака становіцца вядомым у культурнай грамадскасці сталіцы.

У 30-я гады вызначаецца галоўны напрамак творчасці Хруцкага — праца над нацюрмортам, названым "жывапіс

Сярэбраная манета да 200-годдзя з дня нараджэння І.Ф. Хруцкага.

кветак і садавіны". Але гэта не проста пастановачныя "рэчы", а своеасаблівыя карціны са складанай кампазіцыяй, у якой аб'ядноўваюцца мноства пладоў, кветкі, агародніна, свечы, прарыстыя шклянкі, падсвечнікі, керамічныя вазы, графіны з вадой і г. д.

У 1839 годзе мастак быў удастоены звання акадэміка жывапісу. Ён хутка з'яўдае з Пецярбурга і вяртаецца ў Беларусь, у бацькоўскі маёнтак Захарнічы Полацкай губерні. У яго творах цяпер пераважае іншая тэматычная і жанравая арыентацыя. Шмат увагі ён аддае выкананню царкоўных заказаў, піша іканастасы для уніяцкіх храмаў Вільні, Коўна і іншых гарадоў. Паралельна займаецца пейзажам, партрэтамі, інтэр'ерам, робіць копіі з карцін еўрапейскіх майстроў. Да лепшых партрэтаў у творчасці Хруцкага можна смела аднесці выявы кнігавыдаўца І.Пазунова, стацкага саветніка П.Рубцова, паэта

А.Міцкевіча, рэдактара "Віленскага весніка" М.Маліноўскага, сям'і Сямашкаў, сям'і М. і С. Ромераў, парныя партрэты бацькоў жонкі — Аляксандры і Ксаверыя Бямбноўскіх.

Цудоўны "Аўтапартрэт" быў напісаны за 9 месяцаў да смерці. Дакладная дата яго стварэння пазначана рукою аўтара: "Апрель 1884 года на 75 году жыцці". Памёр Іван Фаміч 13 студзеня 1885 года.

Па ступені ўкладу, які мастак унёс у развіццё беларускага выяўленчага мастацтва, ягонае імя можна залічыць да імёнаў найбольш выдатных дзеячаў нашай культуры. А як піянер класічнага рускага нацюрморта-карціны ён, на мой погляд, не мае сабе роўных сярод мастакоў XIX стагоддзя. Ды і ў партрэтным і інтэр'ерным жанрах Іван Фаміч дасягнуў бліскучых вынікаў, распавёўшы нам, як жылі, аб чым думалі, марылі яго сучаснікі — нашы продкі...

Барыс КРЭПАК

І.Хруцкі. Нацюрморт.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўка "Слуцкія паясы".
- Выстаўка М.Ісаенка "Каларовыя імпрэсі".
- Выстаўка "Сімфонія фарбаў".
- "Васіль Суляраў. Настаўнік і вучні".
- Выстаўка адной карціны: "Ноч на востраве Радос" І. Айвазоўскага

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ".
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Евангельскія і біблейскія сюжеты ў італьянскай гравюры XVIII ст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.:
(8-01596) 2 30 35.

- Фотадакументальная выстаўка "Патрыятычнае служэнне Праваслаўнай Царквы".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка "З глыбінь у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22
48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "The best of V.Tsesler & S.Voichenko".

МУЗЕІ *
**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "З крыніц адвечнай прыгажосці".
■ "Касцярэзнае рамяство Беларусі ад першабытнасці да Сярэднявечча".
Выстаўкі:
■ Калекцыя твораў Ю.Пэна са збору Віцебскага абласнога краязнаўчага музея.
■ "Пейзаж, які ўсміхаецца".

мемарыяльная
экспазіцыя "Якуб
Колас. Жыццё і
творчасць".
■ Выстаўка "І паўтарыўся бацька ў сыне" (да 95-годдзя з дня нараджэння першага дырэктара музея Д.К. Міцкевіча).
■ Этэратрызаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ Выстаўка "Дарогамі жыцця".

Верасень 1943 г. —
ліпень 1944 г." .
■ "Все судьбы в единую слиты..." Ваенная тэма ў творчасці Уладзіміра Высоцкага.
■ "Музей і час".
■ Акцыя-выстаўка "Былі ў мяне мядзведзі".
■ Выстаўка карцін Алега Высоцкага "Сусвет: заслона падымаецца...".

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232)
74 19 11.

Цэнтральная
частка палаца
Румянцавых
і Паскевічаў

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Арт-елка" (у рыцарскай зале).
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

Вежа палаца
Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя
"Уладальнікі
Гомельскага маёнтка
Румянцавы
і Паскевічы".
■ "Па гарадах і краінах".

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Лакальная экспазіцыя ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
■ "Музы не маўчалі".
■ Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ У выставачнай зале: **выстаўка новых паступленняў з фондаў музея.**

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс:
290 60 10.

- Юбілейная выстаўка мастака **Генадзя Сухамлінава.**
- Выстаўка мастака **Мікалая Андруковіча.**
- Персанальная выстаўка **А.Зінчука, А.Концуба, Р.Сіплевіча, А.Маціевіча.**

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка "Testamentum".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.

- Выстаўка беларускіх мастакоў.
- **Выстаўка Ягора Шакаладава.**

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.:
(8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:
■ "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка".

Выстаўка:
■ **Выстаўка жывапісу і графікі Аляксандра Ісачова з калекцыі сям'і мастака.**

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА САКАВІК І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2010 ГОДА!

■ "Светлае свята Раждства".

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І з'езда РСДРП".
- Выстаўка "У аб'ектыве — случчане".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-

■ Выстаўка "Бронзавыя фантазіі".
■ Выстаўка "Дзівосы на далонях".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл: 226 03 98.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ Праект "Бітва за Беларусь".

Выстаўкі:
■ Юбілейная выстаўка "Скарбы гомельскага палаца".
■ "Гістарычны касцюм XVI — XIX стст.".
■ "Паштовы дыліжанс" — сумесны праект з РУП "Белпошта".
■ Выстаўка скульптара Д.Папова "Паўднёвы вецер".
■ Выстаўка жывапісу І.Саладоўніка "Магія кропкі, магія пачуццяў".
■ "Выратаваныя каштоўнасці".

■ "На скрыжаванні гандлёвых шляхоў".
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Ад чыстага вытоку" (выстаўка Пятра Шалоты).
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
■ *Зімовы сад*
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

ТЭАТРЫ*

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 6 — "Мадам Батэрфляй" Дж.Пучыні.
- 7 — "Дон Кіхот" Л.Мінкуса.
- 9 — "Макбет" В.Кузняцова.
- 10 — "Жызэль" А.Адана.
- 12 — "Кашчэй Бессмяротны" М.Рымскага-Корсакава.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**
г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44;
Тэл./факс:
334 60 08.

- 6, 7 — "Пігмаліён" Б.Шоу.
- 8 — "Майстар і Маргарыта" М.Булгакава.
- 9, 10 — "Механічны чалавек" М.Варфаламеева.
- 11, 12 — "Выкраданне Елены" Л.Вернейя.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 6 — "Церам-церамок" С.Маршак.
- 7 — "Дзятлівыя слонік" Р.Кіплінга.